

DOMOVINA

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE« Ljubljana, Knafljeva ul. št. 5. II nadstrop., telefoni od 3122 do 3126. Račun poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711.

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 9, polletno 18, celoletno 36 din; za inozemstvo razen Amerike: četrletno 12, polletno 24, celoletno 48 din. — Amerika letno 1 dolar.

Za petletko ali desetletko kmetijske preosnove

O obsežni preureditvi, ki jo pripravlja vlada, je izšla v časopisju že dolga vrsta razprav, dasi sicer z odločujočih mest še niso izdali smernic za vso to nameravano preosnovno socialnega in gospodarskega ustroja v naši državi. Čujejo se glasovi, da preureditev ne bo tako nagla in korenita, da bi pomenila popolno pretrganje zveze s preteklostjo. Zagrebško časopisje piše, da se bo hkratu izvršila tudi politična preureditev. Najprej dobi po tej vesti Slovenija svojo banovino, nato pa Srbija. Prepiranje med Srbi in Hrvati glede Bosne in Hercegovine pa se bo baje končalo tako, da dobi tudi ta dežela svojo samostojno upravo.

Predvsem važno bi bilo vedeti, kako bo z gospodarsko preosnovo v naši državi. Ni dvoma, da je temeljita gospodarska preosnova že dolgo potrebna na vseh straneh. Seveda je o tem težavno razpravljati, ker v javnosti še ni znano, kaj in kako misli vlada. Menimo, če gre za neko res korenito preosnovo, da bi moralo veljati pri tem prav preprosto načelo: Vsakemu državljanu mora biti omogočeno, da bo imel svoj kos kruha doma. Ne manjka nam naravnih zakladov, samo dvigati jih ne znamo, ker imamo mnogo premalo sposobnih strokovnih ljudi.

Najbolj pereče je v našem gospodarskem ustroju kmetijsko vprašanje, saj smo v glavnem kmetijska država. Kadar ima kmet denar, ga imajo vsi ljudje. Ta pogovor nam preprosto pove, da so ob kmečkem blagostanju sami po sebi deležni blagostanja tudi drugi sloji. Kar nepojmljivo je, da se je vsa povojna leta tako zelo zanemarjalo kmetijstvo. Dogajalo se je to pač zaradi tega, ker ni bilo ljudi s pobudami. Če pa so že bili takšni, ni bil njih glas toliko močan, da

bi ga slišala trmasta ušesa odločujočih činiteljev.

Poznamo vrsto držav, ki so z vsemi sredstvi povzdignile kmetijstvo in povečale pridelok na prav nerodovitni zemlji. Pri nas doslej še ni padlo nikomur na um, da bi se resneje lotil tega vsekakor težavnega in z eno potezo peresa gotovo še nerešljivega vprašanja. Kdor je kaj o tem pisal, so se mu smejali v obraz. Govorili so o bujni domišljiji in vse je ostalo pri starem. Zgledi umnega kmetovanja v raznih tujih državah, zlasti tudi v Rusiji, nas niso krenili s potov našega neuspešnega pisarniškega pospeševanja kmetijstva. Dobili smo sicer razne kmetijske ustanove, tako kmetijske zbornice, a njih dela ni nikjer videti, ker v ozadju vsega tega kmetijsko pospeševalnega dela ni nekih določenih smernic.

Napraviti se mora določen načrt, ki bi moral veljati za vso državo ne glede na upravno razdelitev, ker le tako bi bil uspeh zagotovljen. Tak načrt naj bi se izvršil v petletki ali pa desetletki. Važno je pri tem, da bi bili izvrševalci načrta najsposobnejši strokovnjaki, a ne politični ljudje. Strokovno delo, važno za več kakor tri četrtine jugoslovenskega prebivalstva, ne sme biti mlačev prazne politične slame, zaradi katere smo porabili že toliko sil, da bi si z njimi že lahko davno zgradili raj blagostanja. Kadar bi se zamisel presnavljanja kmetijstva začela izvajati po načrtu in pod vodstvom strogo strokovnih ljudi, bi tudi pri nas vstali Mičurini in Burbanki, zakaj prepričani smo, da imamo nekaj nadarjenih, v kmetijstvu izobraženih ljudi, ki bi mogli s svojim znanstvenim delom lepo dopolnjevati veliko delo za napredek našega kmetijstva.

Državo čakajo velike naloge

»Narodna odbrana« objavlja uvodnik o nalogah, ki se postavljajo v zdajšnjih resnih časih same po sebi na dnevni red našega javnega življenja. Med drugim piše:

»Doživljamo konec svobodnega gospodarstva. Novi časi terjajo nov socialni in gospodarski red, v katerem bo imela država prvo in glavno besedo. Državi se postavljajo od dne do dne večje in odgovornejše naloge. V prvi vrsti bo morala država uvesti take gospodarske in socialne preosnove, da bo prišlo načelo narodne vzajemnosti do polnega izraza. Veliki dogodki okoli nas bodo gotovo

imeli globok vpliv tudi na naše domače življenje. Naši državi je nujno potrebna temeljita preosnova vse naše javne uprave. V državi, ki jo je ustvaril narod za ceno tolikih žrtev, mora imeti prvo besedo narod. S svojim zdravim nagonom bo usmeril državo na tista pota, ki bodo najboljša in najprikladnejša. Naši državi pa je prav tako potrebna temeljita preosnova našega gospodarskega reda. Tako nujno potrebna je, da je ni mogoče odlagati. Odgovorni činitelji se morajo tega zavedati, kajti čas beži in mnogi že zamujeni trenutki se ne bodo nikdar več povrnili.«

Odkod zaostalost našega kmetijstva

Prav priljubljena je bila po vojni baha-va beseda o visoki stopnji slovenskega kmetijstva. V primerjavi z drugimi kraji naše države je bila tedaj ta beseda še nekako upravičena. Kakor pa velja za človeka res-

nica, da leta tečejo in nič ne rečejo, velja isto v polni meri tudi za kmetijstvo. Če pogledamo danes po državi, najdemo okoliše, ki so nas že dohiteli, če niso celo naprednejši v kmetovanju. Bridko je to spoznanje, za-

to se je vredno povprašati, kje so vzroki naše zaostalosti. Povprečno pa je seveda vse kmetijstvo v državi precej zaostalo.

Nam manjka predvsem stikov s tujino. Razine koristne kmetijske novosti prihajajo k nam celo le v obliki izvlečkov iz tujih strokovnih knjig in listov z večletno zamudo, če sploh pridejo. Noben činitelj pospeševanja našega kmetijstva ne razpolaga z zadostnim tujim kmetijskim strokovnim tiskom ali pa ga sploh nima. To velja za vse od najvišjih ustanov pa do bednega kmetijskega referenta na srezu, ki jim je arhiv ministrstva za kmetijstvo edini brevir strokovnega napredka. Čez cela tri leta izve iz njega, da je izšlo na primer prvo izčrpno delo o oplemenjevanju konoplje v Moskvi. Če ima strokovnjak denar in zanimanje za to ali slično knjigo, jo morda zdaj naroči, toda dobi odgovor, da je že davno razprodana. Tako stoje poklicni prvoborilci za kmetijski napredek žejni pred praznim studentem in kmet zamen čaka od njih žive vode.

Napačno bi pa sodil tisti, ki bi iz tega edinega vzroka podelil našim kmetijskim strokovnjakom že kar vesoljno odvezo. Ne, to ne gre, ker bi zadevna pobuda lahko prišla z višjih mest. Vse premalo so pobudni vrhovni kmetijski strokovnjaki, ki gredo z zaprtimi očmi celo mimo uspehov kmetijskega napredka, ki se je v tej ali oni zanogi že uveljavil pri nas. Tako na primer pri krompirju, kjer je neka naša banovinska ustanova sama dognala uspešno popravitev izrojenega krompirja (obe naši sorti spadata sem), če se po ruskih dognanih seje šele v poletju za seme za drugo leto. Zdaj je bil čas, da bi se že letos uvedla ta koristna novost v zadnjo našo vas. Vprašamo prizadete, zakaj se to ni zgodilo. Sličnih primerov je bila v zadnjih letih dolga vrsta.

Sicer pa boleha naš kmetijski napredek predvsem za nezaupanjem nevernega Tomaža. Široki svet sprejme po dolgoletnih izkušnjah ugotovljene novosti in jih uvede v prakso. Pri nas se pa celo za takšne primere še le pomenjujejo strokovnjaki, ali bi tudi izvedli poizkus, za katerega jim manjka vsega: znanja, denarja in časa. Prav kakor da bi moral začeti elektromonter pri Galvanijevih žabjih krakih.

Kmetijsko pospeševalno delo sestoji pri nas le iz jalovih števil in preležanega papirja, namesto, da bi imelo žive stike s potrebami in željami kmetijstva. Še v tistih redkih naklonitvah iz javnih sredstev za gnojišča, plemenjake in slično ni pravega načrta, zato nimajo s kmetijskim napredkom nikake zveze. Našemu kmetu je najbolj treba pametne in močne strokovne roke, ki bi ga po načrtu in s poudarkom vodila spet v vrste naprednih tovarišev drugih držav.

Vinska letina v Banatu bo zelo slaba

Morda bo za vinogradnike drugih pokrajin zanimiva vest, da je stanje banatskih vinogradov, ki so navadno huda konkurenca vsem drugim vinom v državi, letos zelo slabo. Pravijo, da vinogradi v južnem Banatu že več desetletij niso obetali tako slabo kakor letos. Vsi znaki kažejo, da bo povprečni pridelok znašal letos kakšnih 10 do 15 hektolitrov na oralu, medtem ko je v prejšnjih

letih dosegel povprečno 30, pa tudi 50 hl. Razen tega otežuje položaj vinogradnikov še podražanje vinogradniških potrebščin. Tako se je podražila modra galica za 20, a rafija za 100 odstotkov. Primanjkuje tudi delavcev, in še te je treba dražje plačevati. Mezda za moško delovno moč znaša 40, za boljšega delavca tudi po 70 din, a za žensko delovno moč okoli 30 din.

V okolici Vršca so imeli nedavno hudo točo, ki je napravila velikansko škodo na 1200 orah. Najslabše je stanje v Gudurici, kjer bo v najboljšem primeru dosegel letošnji pri-

delek vina komaj 10 odstotkov povprečnega pridelka.

Na vinskem tržišču se ugodno občuti posredovalno nakupovanje Prizada. V preteklih treh mesecih je bilo iz Banata izvoženo 300 vagonov vina. Nerazprodane zaloge se cenijo: v Vršcu na 500, v Gudurici na 100, v Beli Crkvi na 100 vagonov. Od te količine se bo do trgatve porabilo kakšnih 70 do 80 odstotkov.

Vinska letina letos nikjer v državi ne bo obilna, zato se vinogradniki čudijo, da je tako slabo povpraševanje po vinu.

Kaj pravi dr. Maček o hrvatskem kmečkem gibanju

Podpredsednik vlade dr. Maček je imel daljši razgovor z zagrebškim novinarjem Konjohodžićem. V svojem razgovoru je dejal dr. Maček med drugim, da je nastopil čas, ko bomo morali spremeniti tiste naše pokrajine, katere mora ostala država prehranjevati s podporami, v pokrajine, ki se bodo lahko same preživljale. V teh pokrajinah je na stotisoče hektarov dobre zemlje, ki jo je treba samo izboljšati. Potrebni načrti so že sestavljeni in bi bilo treba samo začeti delo.

Dr. Maček je dalje opozoril na to, da je danes v banovini Hrvatski skoraj milijon kmetov, ki imajo za prehrano svoje družine premalo zemlje. Naposled je še dejal: Kmet je nosilec napredka in prosvete. Kljub temu pa je bil tisočletja človek zadnje vrste. Najprej so ga izrabljali kot sužnja, pozneje kot

tlačana, zdaj pa izrabljajo kot orodje nepravilnega in nevzdržnega industrijsko-kapitalističnega reda. To vse sta že davno ugotovila velika hrvatska in slovanska modra moža pokojna brata Radića. Iz njunih misli se je porodila tudi miselnost hrvatskega kmečkega gibanja.

Na kraju se je dotaknil dr. Maček vpliva hrvatskega kmečkega gibanja na razpoložene srbskih, slovenskih in bolgarskih kmetov. »Velike misli, kakor jih ima v sebi hrvatsko kmečko gibanje, ne morejo ostati brez vpliva na druge narode. Želim, da bi bratski srbski narod spoznal smisel hrvatskega kmečkega gibanja in se prepričal, da vsebuje prav za prav samo to, kar nosi sam že stoletja v svoji duši.«

Naši odnošaji do Italije in Nemčije so dobri

»Hrvatski dnevnik« se bavi z Gaydovo knjigo »Kaj hoče Italija«. Po orisanju njene vsebine pravi glavno glasilo dr. Mačka:

»Zme om Smo razumeli upravičene italijanske težnje na Sredozemskem morju in v Afriki. Zmerom smo se tudi zavedali velike vloge Italije v novi Evropi. Zaledje Italije je ostalo varno in mirno, kakor to ustreza ko-ristim obih sosed na Jadranu. Jamstvo, ki ga je Italija dobila z jadranskim dogovorom, se je izkazalo za trdno ob največji preizkušnji v teh dneh. Pokazalo se je v odnošajih med Italijo in Jugoslavijo kot osnovni kamen in takšno bo tudi ostalo. Tudi ob ru-

munski krizi se je pokazala enakost stališč Italije in Jugoslavije.

Tako se je ohranil mir na Balkanu, kar je v korist Italije, Jugoslavije, Nemčije in vsega jugovzhoda.

Ko se bo na novo uredil položaj v Evropi, bo treba računati, da bo tudi tedaj jadranski dogovor ostali docela v veljavi. Jugoslavija je s sporazumom med Srbi in Hrvatimi dosegla svoje notranje ravnovesje. Ta sporazum je najvarnejše poročstvo tudi za jasno zunanjo politiko v smeri ohranitve čim boljšega razvoja naših odnošajev do Italije in Nemčije.

Obstreljevanje Anglije z nasprotne obale je mogoče

Švicarski dnevnik »Basler Nachrichten« objavlja tale razmišljanja:

»Znano je, da znaša razdalja med francosko in angleško obalo ob Kanalu na najožjem mestu, to je med Calaisom in Doverjem samo 35 km, sredna oddaljenost ob vsej obalni dolžini od Ostenda do Cherbourga pa okoli 100 km. Oddaljenost 100 km pa za moderne obalne topove ni več nedosegljiva, da niti ne govorimo o skromni razdalji 35 km na najožjem mestu. Znano je, da so Nemci v svetovni vojni obstreljevali Pariz iz razdalje 120 km. To početje je bilo za tedanje čase nekaj posebnega in niso mogli dognati, kako je bilo to mogoče. Po vojni se je izkazalo, da so uporabljali dolgocevnih top.

Danes pa ni razdalja 120 km za topovsko obstreljevanje nikaka težava. Dosegel jo je na primer francoski daljnostrelni top kalibra 210 mm, katerega cev je dolga 23 m. S takšnim topom bi torej Nemčija mogla danes obstreljevati ne le vso južno obalo angleškega otočja, temveč iz Calaisa ven tudi londonska predmestja. Spet se govori o nekem skrivnem orožju Nemcev, zato ni izključeno, da gre prav za takšne daljnostrelne topove,

katerih raba v Franciji ni bila potrebna. V zaščiti takšnih topov bi nemško izkrcanje na angleški obali ne bilo tako nemogoče, kakor se to zdi v prvi trenutek ob misli na angleško brodovje. Vprašanje je le, ali ima Nemčija toliko takšnih topov, da bi z njimi čisto obvladala vso južno Anglijo.«

Maginotova črta je bila usodna za Francijo

Soglasno z mnogimi visokimi francoskimi vojaškimi osebnostmi, so tudi mnogi tuji poznavalci francoskih razmer mnenja, da je bila Maginotova črta nesreča Francije. Armadni poveljniki in mnogi višji oficirji so vedeli, da ni mogoče zavzeti to črto, kjer so bili vsi tako dobro spravljani in so v varnem skrivališču snovali obrambne načrte. S tem je izginjala napadalnost francoske vojske in je nastala nebrižnost, ki se je prenesla tudi tja, kjer ni bilo Maginotove črte. Le tako se je moglo dogajati, da so že v mirnem času oficirji vojne akademije zavrgli vse načrte, ki so se bavili z mislijo, da se je uspešno braniti le z močno napadalno armado. Zato se je

torej zgodilo, da so Nemci z lahkoto preko Belgije vdrlili v Francijo, ker tam ni bilo Maginotove črte.

O Maginotovi črti objavljajo zdaj tudi nemški listi več opisov, ki je iz njih razvidno, da ni čudno, če je taka silna obrambna naprava zazibala francosko vojaštvo in sladke sanje in jih zavedla v brezdelje. Nemški članek piše o tem utrdbenem pasu Francozov takole:

»Pet in sedemdeset metrov pod Maginotovo črto. Megleno, vlažno jutro se dviga iz lotriških gozdov. Kolona vozil se pelje skozi vas, mimo porušenih mostov in v gozd, kjer izgine. Ta gozd skriva eno izmed najmočnejših trdnjav v francoski Maginotovi črti. Na videz ni videti nič drugega kakor vrsto neznatnih strelskih postojank in pa nekaj betonskih stavb. A ko najdeš stezice med žičnimi ovirami in grmičevjem, stojiš nenadno pred težkimi betonskimi skladi, pred mogočnimi oklopnimi stavbami, ki so tu združene v eno izmed največjih skupin vse Maginotove črte.

Kolona vozil pride blizu. Skupina francoskih oficirjev čaka, da izroči črto nemškemu poveljstvu. Kratek pogovor. Pisanje v francoskem in nemškem jeziku se napiše in podpiše. Francoski oficirji odvedejo nemške oficirje v notranjost utrdbe. Najprej gredo skozi debela jeklena vrata, nato skozi premikalno ploščo v tleh in spet skozi debela jeklena vrata. Nato malo umo celic, ki so bile določene za to, da bi bil vhod razstreljen, če bi sovražnik predrl skozi jeklena vrata.

Od daleč je slišati tihotno brnenje motorjev, ki oskrbujejo vso napravo z elektriko. Stopimo pred skupino dvigal, zraven so majhna municijska dvigala in na levi je udoben brzi osebni vlak. Pet in sedemdeset metrov globoko se peljemo v zemljo. Spodaj zagledamo omrežje po kilometre dolgih hodnikov, ki jih razsvetljujejo električne luči. Električna železnica z vagoni za moštvo in torvor je pripravljena za odhod.

Francoski oficirji nas niso prav nič žalostni vodili okoli. Niso nam izročili samo ene oklopne utrdbe, marveč kar skupino utrdb v globini 75 metrov, ki so zvezane s kilometre dolgimi predori, po katerih brzijo električni vlaki s hitrostjo 40 km na uro. Spet in spet je treba prestopati iz vlaka v vlak, ki hiti od ene utrdbe do druge. Po tri ali štiri iz teh mogočnih betonskih skladov štrleče jeklene kupole spadajo k eni utrdbi. Poglavitna kupola ima dva brzostrelna topa kalibra 10.5 in 13.5. Zraven poglavitne kupole so kupole s strojnimi puškami-dvojčicami in opazovalne kupole, ki iz njih molijo majhni daljnogledi.

Nemški prevzemajoči oficirji so bili v začudenje Francozov zelo dobro poučeni o tehniških podrobnostih. Top v oklopi kupoli neposredno uravnava topničar, ki sedi 10 m globlje kakor cev. Od opazovalca dobiva samo navodila za pomerjanje in uravnava nato od spodaj navzgor top, ne da bi videl nasprotnika, ki vanj strelja s topom.

V poglavitni utrdbi je bilo zmeraj po 400 mož, v stranskih, ki niso vse z glavno utrdbo spojene, pa še po 250 mož. Poglavitna utrdba je imela različne brzostrelne topove, težke dvojčice-strojne puške in lahke strojne puške. Po hodnikih so še velika municijska skladišča in številne strojne puške.

Mimo osmih utrdb je obsegala naprava še prav tako v globini 75 m velike vojašnice, elektrarno za pogon dvigal in za razsvetljavo, ventilatorje in železnico. Različne strelske line so tako urejene, da je mogoče strojno puško naglo odriniti in poriniti brzostrelni top v lino.

Zrak je bil navzlic ventilatorjem zelo vlažen in zatohel. Že deset mesecev je tičalo isto moštvo v teh utrdbah. Nobenih nadomestnih čet ni bilo. Kako so se vsi oddahnili, ko so slednjič prišli ven na zrak.«

DOBER PRIMER

Učitelj obrazloži pregovor, ki pravi, da ni vse zlato, kar se sveti ter vpraša: »Kdo mi zna povedati primer?«

Jožek: »Moje hlače, gospod učitelj.«

NAROBE

Žena: »Če le zagledaš lepo dekle, pozabiš, da si oženjen.«

Mož: »Narobe. Takrat se šele spomnim.«

Politični pregled

Dne 7. t. m. je

prispelo v Moskvo jugoslovensko državniško zastopstvo pod vodstvom poslanika dr. Milana Gavrilovića.

Na postaji je jugoslovensko zastopstvo sprejel in pozdravil šef protokola pri komisariatu za zunanje zadeve Barkov.

V imenu Nj. Vel. kralja je bila z ukazom kraljevskih namestnikov

sprejeta ostavka, ki jo je podal notranji minister Stanoje Mihaldžić.

Postavljen je na razpoložanje. Z istim ukazom je imenovan za zastopnika notranjega ministra Dragiša Cvetković, predsednik ministrskega sveta.

Kakor poročajo londonski »Daily Telegraph«, se angleška javnost silno zanima za to,

kam bo Nemčija namerila svoj pričakovani udarec, da zadene Anglijo.

Večina je prepričana, da bodo Nemci udarili najprej na Anglijo, bodisi s Francije in Norveške, bodisi preko Irske ali pa iz vseh treh pravcev hkratu. Mnogo ljudi pa misli, da bo Nemčija s pomočjo Italije udarila na srednjo Azijo, da si zagotovi bencina in petroleja za nadaljno vojevanje. Pri napadu na Anglijo bi se iztrošile vse zaloge goriva in ako bi napad ne dal nemškemu orožju učinkovitega uspeha, bi prišla nemška oborožena sila v težaven položaj zaradi potrošenih zalog pogonskih sredstev. Pohodom na Mosul bi Nemčija odprla vir nafte, da bi bila preskrbljena z gorivom ves čas vojne. Kljub temu pa prevladuje na Angleškem mišljenje, da bo prvi napad veljal Angliji, češ da je za Nemčijo poleg goriva pereče tudi vprašanje prehrane. Vendar pa računajo tudi z drugo možnostjo in na cevovodu, ki dovaja nafto iz Mosula k Sredozemskemu morju, so zadnje čase postavili povsod velike napise naslednje vsebine: »Ni važno, da ta cevovod služi nam, važnejše je, da ne služi sovražniku.« S tem se opozarja straža tega cevovoda, da mora v danem trenutku brez vseh pomislekov razrušiti te priprave.

Po dogovoru o premirju med Nemčijo in Francijo bi morala Francija izročiti Nemčiji svoje brodogradilne, kar pa Angliji ni šlo v račun. Ker so se bali, da ne bi Nemčija rabila francoskega brodogradilstva proti njim, so

Angleži zaplenili francoske vojne ladje v angleških pristaniščih in napadli francosko brodogradilstvo pred Oranom v Alžiru, ki se ni hotelo vdati.

Več francoskih velikih ladij je bilo potopljeno ali pa poškodovano. Spopad je terjtel precej žrtev na francoskem brodogradilstvu. Angleško vojno brodogradilstvo je zadne dni povsod zasledovalo franc. ladje. Kakor pravijo angleške vesti, je francosko vojno brodogradilstvo zdaj pretežno zaplenjeno ali uničeno. Francosko brodogradilstvo, ki je bilo v Aleksandriji, je bilo od Angležev sporazumno s francoskim poljestvom razoroženo.

Zaradi tega napada je

francoska vlada maršala Petaina sklenila prekiniti državniške odnose z Anglijo.

Zadnje dni se je sedež francoske vlade ponovno menjal. Iz Clermont-Ferranda se je preselila vlada v Vichy. Glede francoskih kolonij vlada še zmerom nejasnost. Ne ve se, ali se bodo vse uklonile pogojem premirja, ali pa se bodo morda delno pridružile francoskemu generalu de Gaulleu, ki v Angliji zbira francoske prostovoljce za nadaljevanje vojne proti Nemčiji. Po vesti iz Sirije je 6000 francoskih oficirjev šlo v Palestino in se pridružilo Angležem.

Po vesti iz Ženeve se francoski senat in poslanska zbornica združita v veliko narodno skupščino, ki naj odobri načrt o spremembi francoske ustave in da Petainovi vladi izredna polnomočja. Neka vest pravi, da

bo postal maršal Petain diktator, francosko politiko pa bodo vodili trije možje (triumvirat) Laval, Marquet in general Weigand.

Predsednik francoske republike Lebrun bo baje odstopil. Nova francoska ustava bo nekako ustrezala fašističnim, odnosno avtoritarnim načelom.

Kakor poročajo iz Carigrada,

bo Moskva zdaj po zasedbi Besarabije in Bukovine načela vprašanje Dardanel in vrnitve ruskega ozemlja, ki ga je Turčija zasedla po svetovni vojni.

Vesti, ki prihajajo o tem vprašanju, so še čisto nejasne. Po neki vesti bo šlo zdaj tudi za to, da vrne Rumunija južno Dobrudžo Bolgariji. Turške čete so se ob bolgarski meji močno okrepile, ker se Turčija boji, da ne bi Bolgarija skušala zasesti Trakijo.

V nedeljo

se je sestal italijanski zunanji minister grof Ciano v Berlinu s kancelarjem Hitlerjem.

O čem sta govorila, ni prišlo v javnost. Med drugim sta oba državnik, kakor se domneva, govorila o rumunskem vprašanju in vprašanju evropskega jugovzhoda. Neka vest trdi, da želita tako Nemčija kakor Italija ohraniti mir v južnovzhodni Evropi, odnosno na Balkanu.

Na bojiščih zadne dni ni bilo večjih dogodkov.

Nemška letala prihajajo nad Anglijo, angleška pa nad Nemčijo.

Letalski spopadi se neprestano vrste tudi v Afriki. Italijanska letala napadajo zlasti Aleksandrijo in pa Malto. Razen tega je prišlo do hudih spopadov na mejah italijanskih in angleških kolonij. Po Reuterjevi vesti so angleške čete vdrlle v italijansko Libijo. — V Angliji sami ugibajo, kako in kdaj name-rava Nemčija izvesti napad na Anglijo.

Iz Budimpešte poročajo,

da sta na povabilo nemške vlade od-potovala v Berlin predsednik madžarske vlade grof Teleki in zunanji minister grof Csaky.

Oba bosta prisostvovala pogovorom o rumunsko-madžarskem vprašanju. Kakor je znano, zahteva Madžarska od Rumunije del ozemlja, ki ga je ta dobila od Madžarske po svetovni vojni.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

GOVED. Za kg žive teže so se trgovali: v Brežicah: voli I. po 8 do 9, II. po 7 do 8, III. po 6.50 do 7, telice I. po 7.50 do 8, II. po 7, III. po 6.50, krave I. po 7, II. po 6.50, III. po 5.50 do 6, teleta I. po 9, II. po 7.50 do 8.50 din; v Slovenjem Gradcu: voli in telice I. po 8, II. po 6, III. po 4, krave I. po 5, II. po 4, III. po 3, teleta I. po 7, II. po 6 din; v Kranju: voli in telice I. po 8.50 do 9, II. po 8, III. po 7, krave I. po 7, II. po 6, III. po 5, teleta I. po 8.50 do 8.75, II. po 7.5 din.

SVINJE. Za kg žive teže so se trgovali: v Kranju: špeharji po 12.25 do 13, pršutarji po 10 do 12, v Brežicah: špeharji 11.50, pršutarji po 10, v Kočevju: špeharji po 12, pršutarji po 9 do 10, v Krškem: špeharji po 11.50, pršutarji po 10, v Konjicah: špeharji po 14, v Slovenjem Gradcu: pršutarji po 8 do 12 din.

KRMA. V Kranju: seno 100, slama 75, v Brežicah: seno 50, lucerna 60, slama 30, v Krškem: seno 50, lucerna 60, slama 30, v Konjicah: lucerna 80, seno 60, slama 40 din za 100 kg.

VOLNA. V Kranju: neoprana 38, oprana 48, v Konjicah: neoprana 30, oprana 50 din za kilogram.

SIROVE KOŽE. V Kranju: goveje 13 do 15, telečje 20, svinjske 9 do 10, v Brežicah: goveje 12, telečje 16, svinjske 10, v Slovenjem Gradcu: goveje 12 do 14, v Krškem: goveje 12, telečje 16, svinjske 10 din za kg.

VINO. Pri vinogradnikih se je dobilo: v konjiškem okolišu navadno mešano vino po 4, finejše sortirano po 5 do 6, v krškem okolišu navadno mešano po 3 do 4, finejše sortirano po 4 do 5, v brežiškem okolišu navadno mešano po 3.50 do 4.50, finejše sortirano po 5 do 6 din liter.

KROMPIR. Cena se giblje v Sloveniji med 200 in 275 din za 100 kg.

ZABELA. V Kranju: suha slanina 26 do 28, svinjska mast 22 do 23, v Kočevju: slanina 18 do 20, svinjska mast 24, v Slovenjem Gradcu: slanina 22, svinjska mast 24, na Jesenicah: svinjska mast 22 do 24, sveža slanina 18, prekajena 22 do 24 din za kg.

FIŽOL. Cena se giblje v Sloveniji med 500 do največ 1000 din za 100 kg. Do 1000 din je skočila cena prvovrstnemu fižolu na Jesenicah.

JAJCA. Cene se gibljejo med 50 parami in enim dinarjem za kos. Na Jesenicah pa je dosegla 1.50 din za kos.

MED. V Kranju 22 do 24, v Kočevju 20, v Brežicah 18, v Krškem 18, v Slovenjem Gradcu 20 din za kg.

SIROVO MASLO. V Kranju 38 do 44, v Brežicah 36, v Kočevju 28 do 32, v Krškem 36, v Slovenjem Gradcu 38 din za kg.

MLEKO. V Kranju 2.25 do 2.50, v Brežicah 2, v Kočevju 2 do 2.50, v Krškem 2, v Slovenjem Gradcu 2 do 2.25 din liter.

DRVA. V Kranju (trda) 115 do 125, v Brežicah (trda) 85, v Kočevju (trda) 90 do 100, v Krškem (trda) 80, v Slovenjem Gradcu 100 din za kubični meter.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili 9. t. m. v devizah (prve številke službeni tečaj, druge v oklepajih tečaj na svobodnem trgu):

1 angleški funt za 166.24 do 169.44 (za 205.61 do 208.81) din;

1 švicarski frank za 10.05 do 10.15 (za 12.42 do 12.52) din;

1 ameriški dolar za 44.25 do 44.85 (za 54.80 do 55.20) din.

Nemške klirinške markke so bile po 14.80 din. Vojna škoda se je trgovala v Zagrebu po 426 din.

Sejmi

15. julija: Planina pri Sevnici, Zdole - Pletanje, Vinica, Beltinci, Škocijan, Sv. Krištof pri Laškem, Šmarjeta pri Laškem;
16. julija: Metlika, Ptuj, Dobje;
17. julija: Zdenska vas, Radeče, Ljubljana, Ščavnica, Muta, Verače (Sv. Filip);
18. julija: Zabukovje - Sv. Lenart, Irča vas, Velenje;
19. julija: Laško;
20. julija: Bogojina, Vitanje, Žusem;
21. julija: Radmirje, Strigova.

Drobne vesti

= **Obilo novega krompirja prihaja na ljubljanski trg.** Okoličanke že prinašajo na ljubljanski trg obilo novega krompirja, ki ga prodajajo po 2 din. Kifelčar pa je po 2.50 din kg. Staremu krompirju je cena padla na 1.50 din za kg.

= **Bombaž iz Rusije.** Iz Beograda poročajo, da je zagotovljen uvoz 1500 do 2900 ton bombaža iz Rusije.

× **Konec konjskih dirk na Angleškem.** Angleška oblastva so prepovedala vse konjske dirke in strogo omejila pasje dirke, ki so na Angleškem tudi zelo priljubljene. Široka javnost je iz tega spoznala, kako resen je zdaj položaj Anglije, kajti niti v najtežjih časih svetovne vojne oblastva niso omejevala konjskih dirk. Vlada je izdala tako odredbo zavoljo nevarnosti zračnih napadov, ki preti zbranim množicam, a tudi zavoljo lahkomišelnosti ljudi, ki še vedno ne razumejo položaja. Tako se je neki londonski list te dni pritoževal, da je prišlo na neko konjsko dirko od daleč okrog 30.000 ljudi in obiskovalci so ob tej priliki za svoje avtomobile tako rekoč za prazen nič porabili veličansko količino bencina, ki bi se dal bolje uporabiti za vojne svrhe.

Dopisi

MAJŠPERK. Protituberkulozna liga Ptuj-ska gora z okolico priredi v nedeljo 14. t. m. ob 14. veliko tombolo v Majšperku. Liga, ki stalno podpira jetične in njihove svojce ter vzdržuje dvojne šolskih kuhinj za slabotne otroke, zasluži, da jo krepko podpremo. Zato obiščimo njeno prireditev v čim večjem številu!

Novice

* **Ne verjemite razburljivim vestem.** Te dni je finančni minister dr. Juraj Šutej sprejel zastopnike domačega tiska in jim dal naslednjo izjavo: Glede na razburljive vesti, češ da se pr... vpljajo hudi ukrepi davčne in denarne narave, smatram za potrebno povedati javnosti tole: Omenjene vesti nimajo nobene stvarne podlage. Prihajajo od nekkih ljudi, ki za vsako ceno hočejo povzročiti splošno zmedo in tako uničiti uspeh vladnih prizadevanj za ureditev in izboljšanje gospodarskih razmer. Javnosti so znana prizadevanja vlade za ohranitev rednega gospodarskega življenja in izboljšanja pogojev gospodarske delavnosti. Vsi ukrepi, ki jih vlada izdaja, gredo izključno za tem, da se okrepe gospodarske postojanke. Zaradi tega je vladi čisto tuja že sama misel na kakšne ukrepe, ki bi mogli omajati vero v vrednost našega dinarja. Nasprotno, vlada preresetava vse možnosti, ki bi mogle dovesti do ureditve razmer in končne ustalitve našega denarnega in kreditnega trga. Posebno skrb posveča vlada vprašanju čim večje varnosti in čim koristnejše porabe ljudskih prihrankov. Vlagatelji nimajo razloga, da bi se bali za usodo svojih vlog, ker mora biti vsakomur jasno, da je prav varčevanje temeljna podlaga narodnih in kreditnih ustanov, da morejo vršiti svoje naravno opravilo v ustroju splošnega gospodarstva.

* **Banovinska poklicna svetovalnica in posredovalnica v Ljubljani** ima v tem mesecu na razpolago nekaj vajenskih mest za čevljarje, soboslikarje in pleskarje, mizarje, mešarje, brivce, brivke in druge obrtniške posle. Največje povpraševanje je po čevljar-

skih, soboslikarskih in mizarjskih vajencih. Fantje, ki so dopolnili 14 let in ki ne namestavajo še naprej hoditi v šole ter imajo veselje do enega izmed zgoraj navedenih poklicev, naj pridejo s svojimi starši čimprej (vsak dan od 8. do 10. dopoldne) v poklicno svetovalnico. Poslovni prostori poklicne svetovalnice so v poslojpu šolske poliklinike na Aškerčevi cesti (telefon 46-66). Mojstri bodo priskrbljeni le tistim fantom in dekletom, za katere se bo pri preskušnji in zdravniški preiskavi izkazalo, da so sposobni, izvrševati enega izmed gornjih poklicev. Preizkušnja, zdravniška preiskava in posredovanje vajenskih mest so brezplačni. Opozarjamo, da vajenskih mest za kovinske poklice (ključavničarje, mehanike in podobno) za zdaj nimamo na razpolago. Za ključavničarja, mehanika ali elektromonterja bi se namreč samo v Ljubljani vsako leto rado izučilo 250 do 300 otrok, vsi ljubljanski mojstri teh obrti pa sprejmejo letno le okoli 70 vajencev. Starše z dežele, ki hočejo, da se njihov otrok izuči v obrti v mestu, pa opozarjamo na to, da ljubljanski mojstri po večini vajencem ne dajejo oskrbe, ampak morajo starši sami oskrbeti otroku v mestu hrano in stanovanje. Zato naj starši ne vodijo otrok z dežele v mesto, preden jim niso priskrbeli primerne oskrbe.

* **Državni upokojenci in upokojenke,** ki jim izplačuje pokojninske prejemke dravska finančna direkcija v Ljubljani, naj prosijo za potrdila o velikosti uslužbenskega davka, ki jih bodo potrebovali ob vpisu otrok v šole za šolsko leto 1940-41, že v juliju ali vsaj v začetku avgusta. Upokojenci in upokojenke, ki razen uslužbenskega davka na pokojninske prejemke plačujejo tudi davek v kaki drugi obliki, za katerega so obremenjeni pri davčni upravi, naj svoje prošnje naslove na pristojno davčno upravo, vložijo pa naj jih neposredno pri finančni direkciji ki jih bo poslala pristojni davčni upravi s podatki o velikosti uslužbenskega davka na pokojninske prejemke. Prošnjam, kolkovanim z 10 din, je treba priložiti za potrdilo kolek za 20 din, za vsak zapošteni uradni prepis potrdila pa kolek za 10 din.

* **Sprejem mladeničev v strojno mornariško šolo** v starosti od 15 in pol do 18 in pol leta in strokovno mornariško šolo v starosti od 16 do 18 let. Rok za prijavo je do 31. avgusta. Vsa zadevna pojasnila dobite ustno ali pismeno: Koncesionirana pisarna Per

Franc, kapetan v p., Ljubljana, Maistrova ulica 14. Za pismeni odgovor je priložiti kolek za 10 din.

* **Uničevanje škodljivih metuljev.** V Medmurju so uredili uničevanje glogovih belinov. To delo opravljajo šolski in drugi otroci. Uničili so že nad 110.000 metuljev, ki so tehtali skupaj 18 kilogramov. Če pomislimo, da bi se samo iz jajčec polovice uničenih metuljev izleglo nešteto milijonov požrešnih gosenic, spoznamo, kako koristno delo za kmetijstvo in sadjarstvo opravljajo ti otroci.

* **Strela je uničila domačijo.** Ob nedavni nevihti je udarila strela v gospodarsko poslopje posestnika Alojzija Boriška v Selu nad Polšnikom. Ker je bila streha slamnata, je bila kmalu vsa stavba v plamenih. Ogenj je preskočil nato tudi na hišo in ostala poslopja. Domači in sosedje so pritekli brž na pomoč. Pohiteli so tudi polšniški gasilci in gasilci s Padeža, ki so preprečili razširitev požara na sosedo. Boriškovim so rešili hišo, kjer je začela že goreti streha. Posestnik Borišek je tako postal siromak. Strela mu je ubila kravo in konja, ki sta bila privezana k jaslim. Že med ognjem so hoteli rešiti ostalo živino, pa se je udrla goreča streha in zatrpala dostop v hlev. Pri živem telesu je zgrtele devet glav živine. Mukanje do smrti preplašenih živali je bilo tako obupno, da je segalo vsem v srce, a ni bilo nikogar, ki bi mogel priskočiti na pomoč. Obupani gospodar je bil zavarovan le za nekaj tisočakov. Z nesrečno družino sočustvuje ves okoliš.

* **Viničarija je zgorela.** Pred dnevi je nastal požar v zidnici posestnika Golovška Antona iz Šešč pri St. Pavlu v Savinjski dolini. V viničariji je stanoval Uzir Franc. Ker ga ob času požara ni bilo doma, mu je vse zgorelo. Kako je ogenj nastal, ni dognano.

* **Svojo ženo je prepustil drugemu.** V Latkoviču v kolubarskem okraju so imeli te dni svojevrsten dogodek. Trgovec Mladen Gorgjevič, ki je 19 let živel s svojo ženo Božanko, a mu kljub vroči želji ni mogla roditi otroka, je sklenil svojo ženo prepustiti sosedu Filipu Petroviču in tako omogočiti razlog za ločitev zakona. Pri tem se je obvezal, da ženi prepusti pohištvo v vrednosti 15 tisoč din, v gotovini pa izplača šest tisočakov. Božanko so z vsemi svatbenimi običaji, ki so udomačeni v teh krajih, spremili iz Mladenove v Filipovo hišo in svatba je v viharni radosti, ki jo je prekinilo samo nekaj solza, trajala vso noč.

Hans Warring:

V borbi z morjem

Ribiška povest

»Mojster Kristopeit bo opustil delo in počival, zato bo odstopil hišo in dvorišče mladima človekoma.«

»Kako pa je z Ernestino?«

»Čisto zmedena je baje in vsa obupana baje lazi okoli.«

»Tudi Klaasovka ne nosi več tako pokoncu glave...«

Da, razpoloženje v vasi se je zdaj obrnilo za Rožo. Zdaj ni nihče več priznaval, da jo je smatral za krivo, in tisti, ki so prej najbolj kričali proti nji, so ji zdaj peli najbolj vneto hvalo... V duši mladega tesarja pa je po dolgih, mračnih deževnih dneh naposled spet zasijalo solnce. S starim mojstrom je bil sklenil pogodbo, ki ga je napravila za lastnika hiše in dvorišča, njiv, vrta in tesarskega prostora. Dela mu ni nedostajalo, in pri vsem tem se je bližala izpustitev Rože iz zapora. Povodov dovolj, da mu je bilo življenje spet svetlo. Seveda, spor z materjo mu je ko kamen ležal na srcu. Bil je zmerom zvest, ubogljiv sin in po tistem večeru je imel dolgo časa občutek, da se je nekaj v njem presekalo na dvoje. Toda stari mojster ga je tolažil, češ da bo bodočnost tudi v tej zadevi prinesla zdravilo. On da se gotovo ne bo umaknil materi, če mu bo ponudila roko v spravo.

Nekega večera je prišel Martin od dela pozno domov in stopil v sobo Kristopeitovih

zakoncev. Oba stara človeka sta čakala z večerjo nanj in ga sprejela z veselima obrazoma.

»Pozno si prišel nočoj!«

»Bil sem še spodaj ob morju in se kopal. Kako takšna kopel osveži človeka po tako vročem dnevu!«

»In medtem je prišlo k nam nekaj, kar te bo še bolj osvežilo. Poglej, kaj leži tam na mizi!«

Mladi mož je hlastno segel po pismu, ki so mu ga položili poleg krožnika.

»Roza je pisala!« je vzkljnil veselo... »Če piše sama, je vse le dobro!«

Po kratkem premolku je rekel: »Prosta je, vrne se!« Njegove ustnice so drgetale, list je omahoval v trdi delovni roki, z rokavom je zamahnil čez oči. Spet in spet je moral prebrati tistih nekaj vrst, ki so neokretno napisane kakor od otroške roke imele zanj spricho preprostosti izražanja nekaj neizrecno ganljivega. Pismo se je glasilo: »Ljubi Martin, zdaj je resnica dognana, zdaj vedo vsi, da nisem jaz storila tistega. Prosta sem, spet smem k vam nazaj. Prošnjo imam do tebe, ljubi Martin, pridi po mene čisto sam! Pa ne z vozom, šla bova tistih nekaj milj peš ti in jaz čisto sama, ko bo noč in bo vse tiho okoli naju. Pozdravljam tebe in Kristopeitovega očeta in mater več tisočkrat.«

»Uboga, mlada stvarca... Hvala Bogu, da

bo prosta!« je mrmral stari mož.

»Hočem ti jo spet spraviti k sebi, Martin. Samo privedi mi jo! Kakor hči mi bo. Taka mlada stvarca že potrebuje staro, izkušeno mater.« je menila stara ženica.

»Hvala vam, najlepša hvala!« je rekel Martin ginljivo. »Vem, da se bo pod vašim varstvom dobro imela.«

Povečerjali so in stopili v tesen prostor pred vrto, da bi po svoji navadi na klopi pod oknom še pol urice kramljali o dogodkih dneva. Bilo je še močno soparno, čeprav je bilo solnce že davno zašlo.

»Kaj bo še iz tega, saj bo vse v zemlji zgorelo!« je zavzdihnila žena.

»Že več tednov ni podla kapljica dežja!«

»Vendar pa vse kaže na spremembo vremena!«

»Da, že tri dni se nekaj kuha tam na severozapadu, toda komaj se ti zazdi, da bo prišlo k nam, je spet vse proči!«

»Drugega dne pa se ponovi isto.«

»Mislim, če enkrat pride k nam, da bo zelo hudo.«

Tako hudo kakor pred davnimi leti. Takrat sem bil še maihen in se ne spominjam vsega dobro,« je dejal stari Kristopeit. »A moja mati nam je zmerom pripovedovala, kako grozno je bilo tedaj. Gozd je bil takrat štirikrat večji, kakor je zdaj, toda vihar je vse polomil. Najmočnejša drevesa je zlamljal ko šibe. Pa vse hiše je razkril in mnogo ljudi in živali ubil. Bilo je gorje tu v vasi, toda v Pogaueniu in Rossittenu niso skoro ničesar čutili.«

Bilo je zvečer naslednjega dne. Dan je bil prav tako vroč kakor prejšnji dnevi, ko sta bila Martin in Roza stopila izza temnega

* Ziv zgorel. Nedavno noč je pogorela do tal Boštjanova viničarija v Kacenuku pri Prihovi, kjer je bivala kot viničarka Zadnikova s hčerjo. Nesreča je hotela, da je prišel usodno noč mladenič Jože Sternad, ki je imel že dalje časa ljubavno razmerje s hčerko, vasovat k hčerki in je v hiši zaspal. Ko je nastal ogenj, sta ga mati in hči klicali. Ko se je zbudil, sta tekli reševati prašiče. Tačas pa je fant vstal, a v zmedenosti je zašel v hram in tam zgorel. Našli so zjutraj le nekaj ožganih kosti.

* Stošest let stari čarovnik. Najbolj znani mož na Kosovem polju je 106letni Muja Šičarovič. Velja za pravega čarovnika. Od svojega očeta se je bil naučil neke čudne molitve, s pomočjo katere nalovi ta možak rib, kolikor jih le hoče. Pravijo, da ribe kar drve skupaj, kadar se pojavi ta človek ob vodi in začne na ves glas kričati to molitvico. Te ribe mu potem služijo kot najuspešnejše zdravilo proti mrzlici. Kadar gre skozi kakšno vas, vedno vpije, in njegov glas je čisto podoben lajanju. Mož hodi od hiše do hiše in zdravi z lajanjem ljudi. Če se kake-mu dekletu ne posreči osvojiti si srce mladega fanta, baje uspešno pomaga čarovnikova sveta palica.

* Samomor gostilničarja. Gostilničar Ahčin Franc, star 46 let, od Sv. Duha pri Škofji Loki, je nekje pri Kranju skočil v Savo in utonil. Pokojnik je bil zadnje čase nekoliko zmešan. Truplo so potegnili iz Save pri Smedniku. Zapušča ženo in petero otrok. Naj v miru počiva!

* Požar je uničil hišo in gospodarsko poslopje Antona Velikonje v Makolah. Nastal je ogenj zato, ker se je bil dimnik preveč razgrel, zaradi česar se je vnela slamnata streha. Čeprav so kmalu prišli gasilci, poslopja ni bilo mogoče rešiti.

* Transmisija je ubila mladega delavca. V tvornici cementnih izdelkov na Celovški cesti v Ljubljani je bil uslužben 16letni Fr. Kavčnik iz Plešivice pri Brezovici. Mladi delavec je stregel transmissijskemu stroju. Te dni dopoldne pa je delavce na dvorišču tvornice nenadno presenetil obupen krik, ki je prišel iz delavnice v pritličju. Hiteli so v delavnico gledat, kaj se je zgodilo in na pragu se jim je nudil strašen prizor. Mladega Kavčnika je zgrabil transmissijski trak, ga povlekel k sebi, ga mlel in pritiskal k tlom. Seveda so takoj ustavili stroj ter priskočili ponesrečencu na pomoč. Nezavestnega Kavčnika so takoj odneli v slabo bolnišni-

co. Toda že pri prihodu na dvorišče bolnišnice je ponesrečenec izdihnil. Žalostna usoda mladega delavca je zbudila globoko sočutje pri tovariših. Bridko prizadetim svojim iskreno sožalje!

* Smrtna žrtev prometne nesreče. V Koških se je zgodila prometna nesreča. Družinski oče, 45letni ključavničar Franc Maher, stanujoč v Radvanju, se je peljal zvečer s svojim kolesom proti Radvanju. Blizu tvornice mesnih izdelkov pa je zadel v osebni avto neke celjske tvrde. Maherja je vrglo s kolesa na tla in je ostal mrtev. Počila mu je bila lobanja. Blag mu spomin!

* Smrtna nesreča pri nalaganju hlobov. V petek zjutraj se je pripetila v Ledineku pri Sv. Ani v Slov. goricah huda nesreča pri nalaganju hlobov. 50 letni viničar Fran Škrget iz Ščavnice je nalagal pri svojem gospodarju kmetu Francu Zveru iz Ščavnice hlobov v gozdu. Pomagal mu je posestnik Vinko Koser iz Ledineka. Ko sta naložila voz s hlobo, sta jih naravnala in priklepala z verigami. Nenadno pa je veriga počila, hlobo so se z močnim sunkom zakotalili in je eden izmed njih odlomil obe ročici in zdrknil z voza. Hlobo je Škrgeta vrgel po tleh in se zakotalil preko njega. Nesrečni viničar je bil takoj mrtev. Mož zapušča ženo in nedoraslega otroka, za katera je marljivo skrbel. Vsa okolica sočustvuje s prizadeto družino.

* Smrt pod avtomobilom. Nedavno je peljal 26letni delavec, zaposlen v apneniku v Pečovniku pri Celju in v Čretu stanujoči Ivan Žnidar po industrijski železnici vagonček poleg apnenika. V istem trenutku je privozil s Pečovnika s premogom naloženi tovorni avtomobil proti železnici. Žnidar je hotel vagonček zavreti, a je izgubil ravnotežje in padel pred avtomobil. Avtomobil je peljal čez njega in so mu kolesa strla lobanjo. Žnidar je bil takoj mrtev. Blag mu spomin!

* Strela je zanetila shrambo sirovina Bonačeve tvornice. Med nedavno nevihto nad Ljubljanskim poljem je na Količevem pri Domžalah strela udarila v lopo Bonačeve tvornice za papir in lepenko. V lopi je hranila tvornica sirovine, predvsem star papir in celulozo. Zaradi vnetljivega gradiva je ogenj z bliskovito naglico zajel vse poslopje in nevarnost je grozila, da bi plamen preskočil tudi na ostale zgradbe, kar bi pomenilo uničenje zgradbe, v kateri je nagrmdeno mnogo lahko gorljivih snovi. Požaru so se postavili v bran najprej delavci podjetja

in njim so kmalu prihiteli na pomoč gasilci iz okolice, tako tudi mestni poklicni gasilci iz Ljubljane z moderno dvojno brizgalno. Skupnemu naporu je kmalu uspelo omejiti požar.

* Velik požar v Predosljah pri Kranju. Nedavno ponoči je začelo zvoniti plat zvona. Gorelo je sredi Predoselj pri posestniku in gostilničarju Likozarju Janku gospodarsko poslopje. Bila je velika nevarnost, da se ne vžgo sosedne hiše in gospodarska poslopja, ker je tam že precej gosto naselje. Kljub prizadevanju, da bi se požar omejil, je začelo goreti tudi sosedno gospodarsko poslopje, katerega lastnica je bila posestnica Sajevičeva Katarina. Na pomoč so prihiteli kranjski gasilci. Posrečilo se jim je, da so požar omejili. Škoda je zelo velika in le delno poravnana z zavarovalnico.

* Zagonetna smrt. Pred dnevi je šel 65letni upokojeni rudar Franc Polak iz Migojnic pri Grižah doma, da bi obiskal svoje sorodnike v okolici Jurklostra. Pozneje pa so našli Polaka mrtvega v cestnem jarku v Kostričnici pri Kalobju. Ni še ugotovljeno, ali je Polak postal žrtev nesreče ali zločina.

* Ogenj. Pred dnevi se je zaradi pokvarjenega dimnika vnela streha na hiši posestnika Guzeja v Bukovju pri Slivnici. Ogenj se je hitro razširil in je uničil vse poslopje. Gasilcem je uspelo rešiti gospodarsko poslopje in svinjak.

* Samomor zaradi samomora ljubice. V Zgornji Besnici nad Kranjem se je z lizolom zastrupil 33 letni posestnikov sin Brenkuš Lovro. V pismu, ki ga je zapustil svojem, omenja med drugim, da gre v smrt zaradi tega, ker je njegova ljubica izvršila samomor. Pokojni Brenkuš se je šele pred kratkim vrnil iz Slavonske Požege, kjer je bil v službi. V poslovnem pismu pravi, da je imel v Slavonski Požegi ljubico, ki je pred nekaj dnevi izvršila samomor, in da ji zdaj sledi tudi sam, ker ne more živeti brez nje.

* Dve smrtni nesreči. V premogovniku družbe »Bohemije« v Osenci pri Celju se je zgodila te dni smrtna nesreča, katere žrtev je postal 30letni rudar Friderik Zupanc. Nad Zupancem se je utrgala plast premoga in ga zasula. Ko so Zupanca kmalu nato odkopali, je bil že mrtev. Zupanc zapušča ženo in tri otroke, ki živijo v Loki pri Žusmu. V Prelogah pri Konjicah je padla 51letna dninarica Ana Marinškova pri obiranju češenj z drevesa sedem metrov globoko. Pri padcu je dobila hude notranje poškodbe. Prepeljali so

vratnega oboka na prosto. Solnce že ni več sijalo, ko sta za mestnimi zidovi stopala roko v roki po poljski poti. V prvi vasi, skozi katero sta šla, so ljudje sedeli še kramljaje pred vržnimi vrati. Čim dalje sta korakala, tem tišje se postajalo vse okoli njiju. Počasi pa so se zbudili okoli njiju tihi glasovi noči: nežno šumljanje vode v jarkih ob cesti, zaspano čivkanje ptiča v gnezdu, črikanje murna v travi. Molče sta tesno drug ob drugem merila cesto. Le zdaj pa zdaj je privrel izza dekletovih ust lahen vzdih, zdaj pa zdaj je obstala in z na pol odprtimi usti vsrknila zrak prostosti.

Mesec, ki je s srebrnim sijem oblival pokrajino, se je skrila za črnosivimi zobčastimi oblaki, ki so se podili od zapada in se čedalje bolj kopičili. Oba pa sta to komaj opazila, njuni srca sta bili polni luči in solnčnih žarkov, da sta se komaj brigala za grozeča znamenja in za večajočo se temo. Šele oddaljeno votlo grmenje je zbudilo niuno pozornost. Zdaj sta opazila, kako plašna, pričakovana polna napetost je vladala vse okoli v naravi.

»Tokrat bo strašno, Roza!« je rekel Martin gledaje okoli sebe. »Še včeraj mi je stari mojster pripovedoval o vrtinčastem viharju, ki je pred petdesetimi leti skoro čisto ugonobil vas. Če le ne bo zdaj prav tako!«

Deklica se je tesneje privila k njegovi roki: »Glej, kako strašno je na nebu! Primi me čvrsto okoli pasu, Martin, da umreva skupno, če udari v naju strela!«

Stala sta tesno privita drug k drugemu in gledala v nebo. Črna nizko plavajoča plast oblakov se je bila naglo dvignila kvišku. Kakor črn prt na mrtvaškem odru je ležala

nad zemljo in jo zavijala v nepredirno, vranje črno noč. In visoko nad to plastjo oblakov se je bližala od vzhoda sem njej nasproti drveča druga, svetlejša, od viharja raztrgana plast z žvepleno rumenimi, ostro zobčastimi robovi. Z blazno hitrostjo so jadrjali ti oblaki bliže. Gnal jih je vihar, ki se spodaj ni še prav nič čutil.

Trenutek sta molčala oba. Nato je rekla Roza šepetaje: »Silno me je strah, Martin. Prav tako mi je, kakor bi se bližal konec sveta, a jaz bi vendar še rada živela s teboj! ... Poslušaj! Kaj pomeni to? Ali čuješ šum. Je to vihar ali morje?«

»Krepko se me primi, Roza!« je vzkliknil Martin, »vihar je to.«

Nista prišla dalje. Vihar ju je objel, strahoten, čute omamljajoč. V naslednem trenutku ju je pometlo z visokega pota na nasipu — v nuno srečo. Na pol nezavestna sta ležala spodaj ob nasipu. Nad njima je divjal vrtinec, noseč smrt in uničenje v svojem naročju.

Tudi čez vas Karwitten je divjal vihar, toda po čudnem naključju ne čez vso. Vzhodnemu delu vaškega zemljišča je bilo prizaneseno. Le najzapadnejši del je bil v območju vrtinčaste burje.

Ko sta naša popotnika prispela v vas, so jim zmedeni, kričeči ljudje prihiteli nasproti. Roza, ki je trepetala v strahu, da je ne bi mučili s sitnimi vprašanji, je čisto neopazna in neovirana prišla v Kristopeitovo hišo. Grozote noči so čisto zatrla zanimanje za mladenko.

»Strašno sva se bala za vaju, otroka,« je rekla stara Kristopeitka. »Tu pri nas je grozno. Nova Holsteinova hiša je zbita v tla.

Tudi tvoja domačija, ubogi dečko, je ugonobljena. Pet domačij je zadela nesreča. Strašno je to. Sreča le, da ni človeških žrtev.«

Nekaj časa je bilo vse tiho, nato pa je rekel mladi mojster: »Hišo si spet lahko zgradim, saj imam dve močni roki. A kaj je, mojster Kristopeit, z gozdom?«

Stari mož je žalostno zmajal z glavo. »Polomljen, kakor bi ga nikdar ne bilo. Ne vem, če še stoji kakšno drevo.«

»Torej je ugonobljena zadna zaščita proti sipinskemu pesku. Mojster, to je grozno, tu ne pomagata ne najboljša voja in ne najmočnejša roka. Polja na oni strani ne more nihče več rešiti.«

»Ne, to polje se ne da rešiti. Gozdar je bil pravkar tu in rekel, da se mora zdaj izvršiti, kar sta imela deželni svetnik in višji gozdar že dolgo v načrtu, namreč pogozditev tvojega in Holsteinovega zemljišča. Že prej enkrat so bili vprašali starega Holsteina, koliko bi terjal za svojo domačijo, pa je rekel previsoko ceno, zaradi česar so to misel opustili. Stari Holstein je po pravici terjal visoko ceno, saj so bile njegove njive najboljše v vasi. Kakor pa je ta reč zdaj, kdo drugi soloh ne bi kupil Ernestinine zemlje, ker bi bil proč vržen denar. Vesela je lahko, če dobi zanjo četrti del tistega, kar je stari terjal zanjo lani.«

»To je hud udarec zanjo. Kaj pa pravi?«

»Odkar se je zgodila nesreča, še ni spregovorila besede. Stara teta« pravi, da je kakor omamljena. No, za preživljanje ji bo še dovolj ostalo. Vloge gospodarice na veliki kmetiji seveda ne bo več imela. To bo morala opustiti.«

Jo v celjsko bolnišnico, kjer je kmalu po prevozu izdihnila.

* **Vlom v Čretu.** Nedavno popoldne sta vlomila v stanovanje delavke Ramšakovne Lucije v Čretu pri Celju Mak Franc in Ramšakova Marica. Odnese sta precej obleke in nekaj gotovine. Oba sta bila aretirana in izročena sodišču.

* **Uboj zaradi žganja.** Dne 8. maja zjutraj je šel k svojemu očetu Janezu Tomažinu na Raki 30 letni kočar Jože Tomažin iz Drnova pri Krškem, da bi prevzel žganje, ki ga je zanj skuhal. Na povratku se je Jože Tomažin ustavil pri koči cigana Petra Brajdiča v Topolu, ki je pozval Tomažina v svojo kočo, kamor so kmalu za njim prišli pokojnik Jože Plankar, Alojzij Martinčič, Martin Puntar in ciganova priležnica Alojzija Kovačičeva. Vsi cigani gostje so pili Tomažinovo žganje. Ker je Tomažin opazil, da se količina žganja v njegovih steklenicah močno manjša in se je zbal, da mu ne bodo vsega popili, je v družbi s Puntarjem in Martinčičem šel v bližnji Puntarjev mlin. Za njimi so kmalu prišli v mlin cigani in Jože Plankar ter zahtevali od Tomažina žganja. Ker Tomažin žganja ni hotel dati, je Plankar skušal z nožem prerezati Tomažinu vrečo, kjer je imel spravljene steklenice z žganjem. Že tedaj je prišlo med obema do prepira. Zvita ciganova priležnica Alojzija pa je znala zvabiti Tolažina v klet, kjer mu je skrivaj prerezala vrečo. Po prihodu iz Puntarjeve kleti je Tomažin znova pokazal svojo darežljivost. Navzočim je izročil še eno steklenico žganja, nato pa je vrečo z vsebino zanesel v bližnji gozd, kjer jo je skrnil. Na povratku iz gozda je Tomažin pograbil na tla pri mlinu sekuro in pričel kričati nad Plankarjem, zakaj mu je prerezal vrečo. Bil je prepričan, da je to storil Plankar. V strahu pred Tomažinom je začel Plankar bežati, Tomažin pa je stekel za njim in ga z udarcem s sekuro pobil na tla. Že ležečega na tleh je Tomažin še nekajkrat udaril po glavi. Zaradi tega dogodka se je moral Tomažin zagovarjati pred velikim senatom okrožnega sodišča. Pred sodiščem je Tomažin priznal, da je usmrtil Plankarja. V svojem zagovoru je navajal, da je bil k dejanju izzvan, ker mu je pokojni Plankar prerezal vrečo in šel z nožem nad njega. Ko je Plankar začel bežati, je stekel za njim in ga udaril le dvakrat, ni pa imel namena usmrtiti ga. Pri razpravi je bil navzoč tudi primarij

bolnišnice usmiljenih bratov dr. Ignacij Pavlič, ki je kot izvedenec naglasil, da je obtoženec duševno sicer malo omejen, vendar pa ne toliko, da ne bi bil odgovoren za svoja dejanja. Sodišče je Tomažinu prisodilo štiri leta strogega zapor.

* **Brezvestno izkoriščanje vajencev.** Delavska zbornica v Mariboru je dobila poročilo o hudem trpljenju, katero je moral prenašati mlad kovaški vajenček, ki je bil v uku pri nekem kovaškem mojstru v Slovenskih goricah. Ubogaj vajenček je moral zjutraj ob prvem svitu vstajati in opraviti vsa poljska in hlapčevska dela, šele ko je vse to opravil, je prišlo na vrsto strokovno delo. Siromaka je mojster večkrat tako pretepel, da se je ves krvav zatekel po pomoč k sosedom. Kovačeva gospodinja, s katero živi mojster v priležništvu, se vajencu nikdar ni upala dati jesti v mojstrovni prisotnosti. Fant je dostikrat le enkrat na dan jedel. Pred kratkim si je fant zastrupil rano na nogi. Ko je mojster videl, da fant ne more več hoditi, ga je pretepel in ga zaklenil v sobo, odkoder ga je neki dobrotnik rešil. Vajenček se je nato napotil v Maribor, kjer je pri okrožnem uradu iskal zdravniške pomoči. Dasi je bil vajenec že skoro leto dni v uku, ga mojster ni prijavil uradu. Vajenca so takoj spravili v bolnišnico. Delavska zbornica je storila ukrepe, da se brezsrčnemu mojstru vzame pravica, da bi imel vajence. Sodimo pa, da to še ni dovolj! Možaka je treba zaradi mučenja otroka poklicati pred sodnike in ga zaščititi, kakor brez usmiljenja zasuži.

* **Neznancu je na cesti zamenjal ponarejen 500dinarski bankovec.** Te dni se je v Studencih pri Mariboru zgodil primer, ki priča, kako hitro doleti človeka kar na cesti smola. Neki zvančnik državne železnice je v neki gostilni v Studencih pri Mariboru s 500dinarskim bankovcem plačal dolg. Gostilničarka pri sprejemu ni niti mislila na to, da bi bil bankovec ponarejen. Šele zvečer, ko je zaključevala blagajno, je to opazila. Še preden je gostilničarka zadevo prijavila orožnikom, so ti zaupno izvedeli za dogodek. Orožniki so železniškega zvančnika takoj zaslišali. Mož jim je pripovedoval zanimivo zgodbo: Ko se je 1. t. m. popoldne vračal proti domu, ga je na cesti proti koroški postaji srečal neznanec in ga prosil, naj mu zamenja 500dinarski bankovec. Rekel mu je, da se mu mudi na vlak in da pri potniški blagajni gotovo ne bodo imeli drobi-

ža. Zvančnik je neznanecu ugodil, vzel 500dinarski bankovec in mu dal drobiž, ki ga je bil pravkar na postaji dobil kot plačo. Uslužni zvančnik ni niti pomislil, da bi neznanec utegnil biti slepar in da bi mu bil dal v zameno ponarejen 500dinarski bankovec. Orožniki so na stanovanju tega zvančnika napravili preiskavo, vendar niso našli ničesar sumljivega. Ker je mož na dobrem glasu, so orožniki mnenja, da je njegov zagovor verjeten.

* **Tiralica.** AA. Policijski glasnik notranjega ministrstva prinaša tole tiralico: Ivančič Anton, hotelski sluga-mesar, rojen 18. februarja 1. 1905. v Podbrdu (Trbiž), italijanski državljan, stanujoč na Jesenicah, Kravnja Ferdinand, trgovski potnik, rojen 10. avgusta 1. 1912. v Čezsoči (Bovec), italijanski državljan, stanujoč na Jesenicah, in Knez Alojz, monter in šofer, rojen 18. junija 1. 1918. v Mariji na Zili (Beljak), nemški državljan, stanujoč na Jesenicah so zakrivila dejanje iz čl. 1., točke 4. in 6. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Vsi trije so pobegnili. Notranje ministrstvo je razpisalo nagrado 100.000 din za onega, ki jih prvi prijavi oblastvom, da jih ujamejo.

* **Nevaren žepar za zapahi.** V zapore ljubljanskega sodišča so privedli litijski orožniki Franja Lukića iz Osijeka, ki je bil aretiran v Litiji, ko je poizkušal vлом v cerkveno puščico. Ob aretaciji je trdil, da ni imel zlega namena, temveč da je hotel pri kipu Marije le zmoliti nekaj očenašev. Vendar so sledovi na puščici govorili drugače in tudi cerkvenik je izpovedal, da je opazoval vlomilca pri vlovu. Nadalnje preiskave so dognale, da je možak poizkušal vlomilsko srečo še v nekaterih drugih hišah. Pri Zakljevih v Gradcu je zašel v hišo, ko so bili domači na njivi. Izpraznil jim je omaro in vzel denar. Denar je ukradel tudi pri Poljšakovih v Gradcu. Lukić je znan žepar.

* **Pobegla tatica.** Pri posestniku Francetu Hrenu na Verdu je služila 20letna Antonija, doma iz okolice Prezida v čabarskem okraju. Pred dnevi je mlada služkinja izgubila, z njo vred pa tudi zlata zapesna damska ura. Nepošteno služkinjo zasledujejo orožniki.

* **Ukradena harmonika.** V hišo posestnika Franca Rjavca v Logu pri Boštanju je bilo te dni vlomljeno. Vlomilec je odnesel skoro novo diatonično harmoniko s škatlo vred. Ukradena harmonika je izdelava Franca Kuclerja z Vrhnike in ima pas iz rdeče irhovine z baržunasto podlogo.

* **Namesto kave turščico.** V teh burnih časih se pojavljajo sleparji s posebnimi zvijačami, da sleparijo lahkovernike. Posebne zvijače se je poslužil te dni neki brezposelni Idričan. Zglasil se je pri nekem ljubljanskem restavraterju, ki potrebuje precej kave, in mu jo ponudil naprodaj. Pokazal mu je tudi vzorec kave. Napravila sta kupčijo. Idričan je zagotovil, da bo pripeljal kar celo vrečo kave. In res je Idričan kmalu pripeljal kavo. Restavrater je pogledal blago, bilo je v redu in plačal je Idričanu 3052 din. Kako pa se je restavrater pozneje začudil, ko je začel stresati kavo iz vreče. Sesula se je iz vreče turščica. Kave je bilo samo za dobra dva kilograma na vrhu. Zadevo je takoj prijavil policiji, ki je sicer Idričana aretirala, toda pri njem ni našla niti pare.

× **Sredstvo proti obrabi podplato.** Neki Švicar je odkril sredstvo proti obrabi podplato. Ne gre za kakšno prepojitve usnja s posebnimi snovmi, temveč za odporno, betonu podobno vrhno plast, ki se da poljubno obnoviti. Izumitelj pravi, da preizkuša svoj postopek že tri leta, in sicer z najlepšim uspehom. V bodoče bomo nosili čevlje, ne da bi bilo treba novih podplato, tako dolgo, da se vrhno usnje obrabi. Če pa najdejo še kakšen pripomoček proti obrabi vrhnega usnja, bomo lahko pač čevlje nosili vse življenje.

× **Naprava, ki posnema zvonjenje.** Na tehniški šoli v Hannoveru so sestavili napravo, ki posnema zvonjenje. Pravijo, da se to zvonjenje prav nič ne razlikuje od zvonjenja zvonov v cerkvenih zvonikih. Napravo so prvič preizkusili o priliki nemške zmage v Franciji.

Roza je mirno sedela in nemo poslušala pogovor. »Ernestina je uničena, Ernestina, ki ji je denar bil vse! Kako bo to prenašala! In jaz sem priklicala nesrečo nanjo,« je premišljala Roza. »O, vse bi dala, da bi se moja želja ne bila izpolnila!« Roza je bila strta, kakor bi bila res ona kriva te nesreče.

Bilo je zvečer drugega dne, ko se je Roza splazila iz hiše. Hotela je skrivaj tja na Ernestinino dvorišče, da bi videla, kako je. Napravila je ovinek okoli vasi in preko sipine. Zdaj je stala na višini in gledala na prostor, ki ji je bil najljubši na svetu.

Vsa domačija je bila kup razvalin. Žetev je bila ugonobljena. Požeto klasje je bilo s polja razmetano na vse štiri strani. A od leve strani je prihajalo, čisto tiho, vendar brez prestanka... Presipalo se je okoli njenih nog, hitelo mimo nje, šušljalo v vejevju prevrženih dreves. To je bil pesek, najstrašnejši sovražnik vsega življenja. Na vse strani si utira pot, nezadržno leze naprej. Če se ne posreči, ustaviti ga, bo požrl vso vas.

Sedla je bila na eno izmed prevrnjenih debel in z zgroženimi očmi zrla razdejanje. Potem pa jo je popadla žalost zavoljo nezanesljivosti vse sreče, stisnila je obraz v roke in bridko zajokala.

»Rozika, ti si! Pri vsej tej nesreči mi je usojeno vendarle še nekaj veselja!«

»Stara teta, ljuba stara teta!«

»Jokaš se zaradi nesreče drugih, a si vendar sama užila še več gorja. Zdaj pa se ti godi dobro. Ti in Martin se bosta kmalu vzela, kaj ne?«

»Da, še pred jesenio. Mnogo srečnejša...«

»Stara teta, zaradi mene se je zgodila ta »No, zakaj pa?«

nesreča. Jaz sem nesrečo priklicala s svojimi groznimi, grešnimi besedami. Rekla sem Ernestini: 'Tvoja hiša naj zgori in tvoje njive naj zasuje pesek!'«

»Ali res pripisuješ nesrečo svojim besedam? Mar misliš, da ljubi Bog res posluša, kaj tako neumno dekle govori v jezi? Usoda gre mirno svojo pot, pa če blagoslovljamo ali preklinjamo. In če kakšnega slabega dejanja posvetni sodniki ne kaznujejo, ga kaznuje večni sodnik na ta ali oni način. Kaj misliš, da si Ernestina ne pravi prav tako? Ona je prepričana, da je bila zaradi svoje hudobnosti deležna gorja. Da, že dovolj dolgo živim in zato vem, da pride plačilo že na tem svetu. Ti, Rozika, pa imaš dobro srce in boš srečno živela.«

K O N E C

PRIJATELJICI

Nuša: »Ure in ure lahko stojim pred ogleдалom in občudujem svojo lepoto. Ali ni to velika ničemurnost?«

Nada: »Draga Nuša, to ni velika ničemurnost, temveč velika — domišljija!«

V KAVARNI

Godba v kavarni igra dolgočasno. Gost Štampihar ni zadovoljen.

»Gospod natakak,« pokliče Štampihar, »ali vaša godba lahko vse igra, kar kdo želi?«

»Vse, gospod Štampihar.«

»Kaj igraš,« vpraša Štampihar, »potem pa naj rajši

Popotnikova torba

Sam brez svojih bega po svetu

Litija, julija

Te dni so naši železničarji odkrili v nočnem brzem vlaku mladega potnika, ki se je bil skrivil v vlak brez vozovnice. Našli so ga malo poprej, preden je zavozil vlak na litij-sko postajo.

Neznane govornik poljski in nemški. Litin ni imel nikakih. Ko so ga izpraševali, kdo in odkod je, je povedal svojo žalostno zgodbo. Rodil se je v Varšavi leta 1922. Vojna je vso njegovo družino uničila. Očeta, ki je imel v Varšavi avtomobilsko prevoznitvo, je ubila bomba, mati pa je od žalosti in strahu umrla. Piliszewski Darjus, kakor je njegovo ime, ima tudi nekaj bratov in sester, a o njihovi usodi ne ve ničesar. Še nedavno je bila Piliszewska družina bogata, zdaj pa se eden članov te družine potika po svetu brez beliča in brez listine, ki naj bi potrdila njegove navedbe. V Jugoslavijo je prišel iz Nemčije preko Jesenic. Namenjen je bil na vzdoh, kjer bi si poiskal kako službo.

Bil je ves sestradan, saj ob večnem skrivanju ni imel priložnosti, da bi se kje pošteno nasitil. Ljudje, ki so poslušali njegovo žalostno zgodbo, so imeli solzne oči. Ker pa mora oko postaviti biti za trdno prepričano, da se ne skriva v usmiljenja vrednem človeku kaka oseba s slabimi nameni, je dobil Piliszewski spremstvo v osebi g. Matoza, uradnika tukajšnjega sreskega načelstva, ki je pospremil poljskega begunca na poljski konzulat v Zagrebu.

Na poljskem konzulatu v Zagrebu je uslužben neki uradnik, ki pozna begunca Darijusa Piliszewskega še kot mladeniča iz Varšave in je bil z njegovo rodbino v prijateljskih vezeh. Obema so se zaiskrile v očeh solze, ko sta se srečala v izrednih okoliščinah in je Piliszewski povedal uradniku, da je poleg domačije Piliszewskih tudi njegova zrušena do tal.

MED ZAKONCEMA

Zena: »Ali so tvoji tovariši tudi tako silno neumni?«

Mož: »Ne, vsi so ostali samci...«

Ženski vestnik

Sol se porablja za razne reči

Sol je najpotrebnejša začimba jedem, ker zboljša njih okus, pa tudi pospešuje prebavo. Vendar pa je ne smeš uživati preveč, ker je to škodljivo.

Zelenjava ima mnogo soli, zato pri teh jedeh ni treba toliko soli. Narobe pa je več potrebujejo nekatere druge jedi, med njimi v prvi vrsti krompir.

Čezmerno dolgoletno uživanje soli povzroči vnetje žlez in izpuščaje na koži. Ljudje, ki opazijo ta pojav na sebi, naj kar najbolj omeje uživanje jedi, ki terjajo obilno soljenje.

Sol pa se uporablja tudi za druge svrhe. Tako na soli lahko vidiš, kakšno bo vreme. Če gospodinja vidi, da je postala sol vlažna, ve, da je ozračje vlažno in da je v najkrajšem času pričakovati slabega vremena.

S soljo, raztopljeno v alkoholu ali salmijaku, najlaže spraviš madeže iz blaga.

Lonce in skledje shladiš najprej v vodi, ki si ji dodala malo soli.

Predmete iz medenine očistiš najbolje s kisom, kjer je raztopljena sol.

Črno blago obdrži barvo in se ne skrči, če ga pereš v slani vodi.

Predmete iz slame in pleteno pohištvo obeliš najprej tako, da jih okrtačiš s slano vodo.

Preproge ne oblede, če jih pred čiščenjem potreseš z drobno soljo in potem obrišeš z mokro krpo.

Makeže od črnila spraviš iz blaga tako, da jih nalažeš s citronovim sokom, ki si mu dodala malo soli, in potem blago postaviš na sonce, da se posuši.

Za kuhanje

Špargljeva juha. Odpadkov, ki ti ost' nejo pri luščenju špargljev, ne vrzi proč, ker lahko napraviš z njimi dobro špargljevo juho na tale način: Lupine in druge odpadke zalij z vodo in pol ure kuhaj. Potem jih pasiraj (pretlači) skozi sito, dodaj tako dobljeni kaši nekaj moke, košček sirovega masla in eno jajce. To juho lahko ješ toplo ali mrzlo.

Jagodna marmelada. Zelo zrele, čiste jagode pasiraj (pretlači) skozi sito. Potem dodaj na kilogram gošče četrt kilograma sladkorja in tako dolgo kuhaj, da bo marmelada gosto tekla z žlice.

Praktični nasveti

Nasveti za odpravljanje madežev. Madeže od zelo močne kave odpraviš iz obleke z zelo slano vodo. Iz volnenega in polvolnenega blaga pa jih spraviš s tem, da jih večkrat orosiš z raztopino enega dela glicerina, enega dela salmijakovca in osmih delov vode. Ko so izginili, položiš na blago kos platna in likaš tako dolgo, da se posuši. — Madeže od kakava na volnenem blagu odstraniš z zmesjo enega dela glicerina in enega dela beljaka. — Madeže od čokolade odpraviš iz perila, če jih takoj zmočiš in izpereš v milnici. Tudi citronov sok jih vzame. Če si jih dobila na svilnato obleko, jih zmočiš s špiritom, nato posušiš in šele potem opereš v topli vodi. Občutljivo blago orosiš z zmesjo rumeњjaka in glicerina in ga pustiš, da se posuši. Potem jih opereš v topli vodi. Madeže od mlečne čokolade odpraviš z bencinom.

Kako očistiš usnje. Najprej ga opereš s čisto gobo in čisto vodo, ki ji dodaš žlico vinskega ali sadnega kisa. Goba pa ne sme biti premokra, ker sicer voda preveč vdre v usnje. Ko je usnje suho, pripravi v skodelico zmes jajčnega beljaka in lanenega olja. To mešanico naneseš s čopičem enakomerno na usnje. Naposled usnje odrgneš z mehko platneno krpo, da dobi moten sijaj. Usnje, ki z njim tako ravnaš, se dobro ohrani. — Fino barvasto usnje osvežiš, če ga odrgneš s krpo, ki si jo pomočila v mleko, nato pa zglediš z volneno krpico. Da ostane voljno, ga od časa do časa odrgneš z nekaj kapljicami olivnega olja. — Plesen na usnju odpraviš, če ga opereš z lesnim kisom.

Kako se rešiš zaprtja. Za zaprtje poskusi najprej z domačimi zdravili: izpij na tešče kozarec vode ali pa si gneti život vedno v isti smeri, kakor se suče kazalec ure. Če pa to ne bi pomagalo, vzemi žlico ricinovega olja. Ricinovo olje segrej, da postane zelo redko: nato počasi raztani v skodelici z oljem vroče kave. V taki obliki je ricinovo olje užitno tudi za občutljive želodce. Uživaj dosti sadja, presnega ali vkuhanega. Le borovnic ne uživaj, ker zapirajo. Seveda, če zaprtje le ne preneha, je edino zanesljivo sredstvo zdravnik, ki ti predpiše tudi poseben način življenja.

EMILIO SALGARI IZGNANCI

Na čelu štirih dolgih vrst so korakali kaznjenci, oblečeni v sive kaftane, z na pol odprtimi čevlji in z obritimi glavami. Njih verige so bile pritrjene na njih nogah z debelimi obroči, ovitimi s krvavimi cunjami. Vsak je svojo verigo nosil na vrvici, privezani ob pas. Bili so izčrpani, imeli so delno zabrekle in ozeble obraze spričo silnega mraza, delno pa shujšane zaradi muke in lakote. Večina je bila bolesto blede, zaradi česar so se še bolj videli znaki, ki so jim bili vžgani v lica in čela in ki so pričali, da so to tatovi.

Te bednike so gnali med pravo točo udarcev z biči naprej. Verige na njih nogah so žvenketale. Opletali so se ko pijani brez moči in nesposobni, da bi se branili pred udarci, zakaj razen verig na nogah so imeli tudi okove na rokah. Roke so jim bile pritrjene k telesom. Druga veriga je povezavala vse, zaradi česar so skupno predstavljali živo verigo.

Kompanija vojakov je tvorila konec tega prvega voda. Kdor je stopal prepočasi, je bil deležen udarcev s knuto.

Za to kozaško četo so korakali politični zločinci. Dve sto mož iz vseh pokrajin Rusije. Bili niso nič manj izčrpani, nič manj blede in shujšani kakor prvi in prav tako uklenjeni. V razlikovanje od prvih so imeli na zadni strani svojih sivih kaftanov med plečami štirikotne kose rumenega sukna.

Med njimi so bili stari in mladi. Pripadali so po večini izobraženskim slojem, mnogi celo vojaškemu in mornarskemu stanu. Vlada jih je poslala v rudnike daljne Transbajkaje.

Za nadaljno vojaško četo je prihajala zadna kolona, ki je sestajala iz voz s prtlijo, žen, sester in otrok onih nesrečnikov. Dovolili so jim bili, da lahko slede svojem v izgnanstvo. Nekaj ruskih plemičev se je poslužilo plemiške pravice, po kateri jim ni bilo treba korakati v živi verigi, temveč so se lahko vozili z vozovi.

Posebno sočutje je zbujala kolona žensk. V strganih cunjah, spričo neskončnega pohoda čisto brez moči, trde od mraza so se z zadnimi napori vlekle dalje.

Matere so nosile svoje otročiče v naročjih, ki po večini niso mogli prenesti stradanja in mraza. Prav tako večji otroci, ki so se zaradi gladu in utrujenosti jokali in kričali. Tudi ti so umirali. Mrličje so prepuščali sibirskim volkovom. Nekaj ljudi, ki so imeli to prednost, da so imeli prostore na prtlijažnih vozovih, je omahovalo sem in tja zavoljo sunkov na teh preprostih sibirskih vozilih.

Konec dolgega voda je spet tvorila številna kozaška četa, ki je imela nalogo, da je pobirala onemogle. Bile so ženske, ki niso imele več moči, da bi same vstale, otroci, ki

so v zmešnjavi vozil in ljudi izgubili svoje matere, starci, ki so obležali kraj poti.

Odkod je prišla ta velikanska karavana, ki je prekorakala že pol Sibirije? Koliko dni, tednov, mesecev so že romali po tej cesti?

Koliko trpljenja so že morali prenesti, koliko solz in krvi je že poteklo? Mnogo jih je že pomrlo zavoljo naporov in so počivali pod velikanskim belim mrliškim prtom, snežno odejo! Niuna trupla so postala plen sestradanih volkov.

Ko je bila prispela živa veriga na tržni prostor naselja, je zapela »Beraško pesem«, preden je šla v ječo. Bila je to otožna pesem, ki je zmerom ganila srca dobrodušnih sibirskih kmetov.

Kaznjenci niso peli ubrano in tudi ne vsi enega besedila. Zvenelo je kakor »Miserere«.

»Imejte sočutje z nami,« je bila vsebina pesmi, »vedite, da smo že dolgo jetniki, da so nas prisilili na to pot! Dajte nam hrane in pomagajte nam, pomanjkanje trpeim, vi očetje! Usmilite se nas, ve matere! Za Kristusovo voljo, imejte sočutje z obsojenci! Za kamnitimi zidovi in mrežami živimo v temnih prostorih daleč od svojcev! Mi smo jetniki, imejte sočutje z nami!

Kmetje so se zbrali okoli jetnikov, globoko ganjeni zavoljo žalostne pesmi petstotih ljudi, jokanja bednih in žvenketanja verig. Starci, pohabljeni, delavci, ženske in otroci so prinesli majhne darove, nekateri koščke kruha, drugi celo svoje težavno prislužene kopejke, tretji spet stare cunje in raztrgane odeje. Obdarovali so vse bednike, ne

Nosno krvavitev ustaviš, če pritiskaš nosnico, ki krvavi, tako, da je zaprta. Paziti pa moraš, da s pritiskom ne odnehaš. Pritiskati moraš nosnico najmanj pet minut. Če pa to ne bi pomagalo, si nosnico zamaši s čisto vato in pusti tako najmanj eno uro. Vsesavanje kisa ali drugih ostrih tekočin je brez uspeha.

Lepenka postane neprepustna, če jo večkrat namažeš z zmesjo, ki sestoji iz enega dela gašenega apna in treh delov posnetega mleka. V tej zmesi raztopiš še žličko galunovega praška.

Kavna gošča se da porabiti za razne reči. Pred pometanjem potreseš z njo tla, da se ne kadi. Mora pa biti vlažna, a ne tekoča. Dalje je kavna gošča na glaslo dobrega gnojila za zidni bršljan. Če izvira kavna gošča od žganega žita ali ječmena, jo tudi lahko pomešaš med kokoško krmo, ker redilne snovi, ki so v žitu, z žganjem in kuhanjem te redilnosti skoro nič ne izgube.

Žlice iz alpake ne smejo priti v vodo s sodo, sicer izgube lesk. Zadošča izpiranje v topli vodi.

Če dosti pišeš s peresom, je dobro, da večkrat izmenjaš peresnik, ki naj bo nekaj časa tanjši, nekaj časa debelejši, ker se ti sicer utegne zgoditi, da dobiš krč v prste.

Trde nohte na nogi poreži vselej potem, ko si umil noge v precej vroči vodi, ker se takrat omehčajo.

Najboljši vložki za čevlje so oni, ki si jih napravila iz približno desetkrat prenogonega časopisnega papirja, ker ohranijo nogo toplo in pijejo pot.

Uši odpraviš z otroške glave, če otroku več dni zaporedno zmočiš glavo s sabadlovim kisom, ki ga kupiš v lekarni. Za petičnega človeka se dobi tudi dražja in učinkovitejša sredstva. Glavno pri odpravljanju uši in vseh drugih zajedalcev in boleznih sploh pa je čistost.

Papirja naše gospodinjice se zmerom ne izrabljajo dovolj. Z njim si pomagaš pri čiščenju sajastih loncev, petrolejk, umazanih oken in drugih takih reči. Tak papir vnetej še zmerom lahko porabiš za zanetenje ognja, zraven si si pa le prihranila nekaj mila in cunj.

Če nimaš leda, pa bi rada pijačo naglo ohladila, napravi takole: natoči pijačo v steklenico ali loščen glinast lonc, ovij ga v vlažno cunjo in postavi na okno, no možnosti na preprih. Vlaga v cunji začne hitro izhlapevati, zaradi česar se pijača znatno ohladi.

Dežela, kjer milijoni umirajo od lakote

V angleški Vzhodni Indiji vlada pogosto lakota, ki terja skupno z nalezljivimi boleznimi milijone človeških življenj. Vzroki lakote v Indiji doslej v Evropi še niso bili dovolj znani. Pripisovati jih je treba predvsem slabim letinam riža, ki je glavni živež Indov. Slabe letine se vrste zaradi pogoste suše. Pridelovanje riža zahteva pogost dež.

Podnebje v Indiji je treba deliti v tri letne dobe: od oktobra do marca je nekoliko hladnejše, od aprila do junija je toplo, od julija do septembra pa je doba deževja, ki ga prinašajo monsumi, to so vetrovi, ki pihajo z Indijskega morja. Prav od te deževne dobe pa je odvisno, kakšna bo letina riža. Včasih se zgodi, da monsumi, ki prinašajo morskovo vlogo, ne segajo dovolj globoko v Indijo, in zato nastane suša, ki uniči riž. Suši sledi vselej kakor po pravilu lakota. Vremenslovje je zdaj že tako napredovalo, da lahko napovedujejo vnaprej, ali bo v Indiji suho leto.

Lakota v Indiji zavzema navadno velik obseg. Terja milijone žrtev. Pogosto bi jo lahko preprečili, če bi uradi ob pravem času prikrbeli dovolj živeža. Tako je leta 1866. umrlo za lakoto v Indiji sedem in pol milijona ljudi. V letih 1873 in 1874 je lakota v Bengaliji ogražala nad 15 milijonov ljudi. Tedaj so se še o pravem času zganili in posrečilo se jim je preprečiti najhujšo nesrečo. V letih 1876 in 1877 je pa kljub vsem prizadeva-

njem umrlo za lakoto skoro poldrug milijon ljudi.

Leta 1899. se je pridružila lakoti še druga šiba božja, strašna kolera, ki je terjala mnogo žrtev še nasledno leto. Med svetovno vojno so bile prva leta obilne letine riža, leta 1918. pa ni bilo monsumovega deževja in nastopila je strašna lakota. Ze oktobra tistega leta je umrlo štirikrat več ljudi kakor v navadnih letih, novembra pa so umrli zaradi gladu že več kakor trije milijoni ljudi. Na dan je umiralo novembra po 107.000 ljudi od lakote. Razen tega je pa še treba upoštevati, da ti podatki ne obsegajo vsega prebivalstva Indije, temveč le približno osem desetlin. Skupno je umrlo v letih 1918. in 1919. od lakote deset in pol milijona ljudi. To je približno toliko, kolikor je zahtevala svetovna vojna vseh žrtev skupaj. V desetih dneh novembra leta 1918. je umrlo v Indiji toliko ljudi od gladu, kolikor je Angležev padlo v vseh štirih letih med svetovno vojno na bojišču.

Najbolj je kosila smrt v velikih mestih, ker so se lakoti pridružile še nalezljive bolezni. Od tedaj tudi izhaja silno nazadovanje roštev Domnevajo, da se je lakota leta 1918. tako silno razširila zato, ker so Angleži imeli preveč skrbi z vojno in se niso mogli zanimali toliko za indijsko prebivalstvo, in zaradi tega mu niso mogli pomagati z živili in zdravniško pomočjo.

Streljanje na zapadu ni krivo deževja pri nas

Zaradi neoprestanega dežja ljudje ugibljajo, kaj bi bilo temu vzrok. Pojavila se je tudi razlega, da je nestalnosti vremena kriva v največji meri vojna, ki povzroča zaradi streljanja in letalskih napadov velike motnje v ozračju. Precej ljudi verjame tej razlagi, zato ne bo nezanimivo, če navedemo o tej reči mnenje, ki ga je podal ugledni beograjski vremenslovcec profesor Milosavljević.

vič sotrudniku beograjskega dnevnika »Vremena«.

Ali bo letos sploh kaj poletja? Tako so se vpraševali ljudje letos v deževni pomladi. Govorili so, da bo po hladni pomladi nastopilo prav tako hladno in deževno poletje, ki ne bo nič podobno vročemu poletju. Enako so se soet vpraševali, ko smo stopili v beledarsko poletje, vreme na se ni nič spre-

da bi bili vprašali, ali so politični jetniki ali pa navadni zločinci.

Ko je bilo obdarovanje končano, so poglali kozaki jetnike na dvorišče etape in jih tam naphali v tesne prostore.

11. poglavje PRVA NOČ V ETAPI

Etape so bile neznatne, slabe jetnišnice, katerih razsežnost skoro nikdar ni zadoščala spričo po navadi večjega števila jetnikov. Etape so se vrstile ob Vladimirki vsakih 25 do 30 kilometrov. Po večini so bile v vaseh. Obstajale pa so tudi vmesne etape, ki so bile še manjše, še bolj umazane in še bolj razpadle. Te so stale na pustih prostorih sredi močvirij in snežnih puščah.

Med tem ko so jetniki v etapah počivali po 24 ur, so prebili v vmesnih etapah le po eno noč.

Vsa ta poslopja so bila grajena iz drevesnih debel. Sestajala so iz glavne zgradbe, kjer so bivali vojaki in njih vodje in kjer je bila tudi kuhinja, in iz stranskih zgradb, kamor so zapirali množice jetnikov. Majhna zamrežena okna niso pripuščala mnogo svetlobe in zraka. Imele so te stranske zgradbe le po eno ležalnico sredi prostora in en sam čeber za stranišče. Oni, ki niso dobili tu prostora, so prišli v tesne celice.

Žene jetnikov so spravljali v umazane hodnike. Tam so taborile, kakor je pač prostor dopuščal, in ležale druga čez drugo.

Glavne etape so imele tudi majhne bolniške dvorane. Žal pa na teh posteljah niso počivali bolni jetniki; porabljali so ta bolj ali manj umazana ležišča kozaki. Hudo bol-

nim in umirajočim so kar rekli, da so vsi prostori v bolnišnici zasedeni. Seveda bolniki od teh bolnišnic ne bi bili imeli mnogo koristi, kajti bolniški strežniki so pogosto razprodali vsa zdravila in pridržali denar zase. Tudi zrak v teh prostorih ni bil dosti boljši od zraka v celicah.

Polkovnika in Ivana, ki sta bila na hetmanov ukaz prejela iz malega skladišča etape toplejše perilo in siva kaftana izgnancev, je jetnišničar pravkar vedel v glavni prostor.

»Pokliči starosta!« je rekel jetnišničar stražecemu kozaku, stoječemu pred vrati s puško, ki je imela nasajen bajonet.

Komaj so se odprla vrata, je puhnil tako vroč in smrdeč zrak v oba jetnika, da ju je vrglo nazaj.

Belobradat stari mišičaste postave in z golimi širokimi prsmi se je pojavil. Na njegovih desnih nogah je rožljala veriga. Bil je starosta, najstarejši med jetniki, čigar dolžnost je bila, skrbeti za red in disciplino med bednimi tovariši. Starosta je s svojim življenjem jamčil poveljniku eskorte za to, da ne bo med jetniki upora ali poskusa pobega.

»Koliko mož je tu?«

»Tri sto, vaša milost!«

»Torej ni več prostora?« je vprašal jetnišničar. Celice so tudi polne!»

»Že 120 jih je preveč v glavnem prostoru!«

»Aha, če potisnemo še dva ali tri več noter, je vseeno!« je vzkliknil kozak in porinil polkovnika in Ivana v prostor, za njima pa vrata zaklenil.

Komaj sta stopila, sta padla na kup človeških teles, ki so ležala na tleh v umazani in blatu drugo čez drugo.

Neopisani smrad je prihajal od teh 300 jetnikov v prostoru, ki je bil določen le za sto oseb. Smrdelo je po potu, krvi, gnojnih ranah in stranišču. A vendar so ti napol golli, zmučeni ljudje spali trdno kakor umrli.

»O Bog, kam sva prišla!« je zavzdihnil Ivan in skušal vstati.

»Samo pogum!« je rekel glas poleg njega. »Vidva še nista vajena bivališč za množice! Bo trajalo še nekaj časa, preden se bo sta naučila dihati v tem peklju!«

Bil je starosta, ki je govoril. Zelo previdno se je splazil preko spečih. Trudil se je, da bi jim vsaj na glave ne stopal. Nato se je vrnil s steklenico. Privlekel jo je bil iz nekega temnega kota.

»Na, požirek vodke vama bo dobro del!«

»Pa tu je vendar nemogoče živeti!« je vzkliknil Ivan Sandorf.

»Kakor vidite, živimo!« je rekel stari brikdo se nasmehnivši.

»Kam naj se vleževa? Prav nikakega prostora ni več! Ali naj kakšnega bednika pomandram?« se je hudoval študent.

»Tiho, Ivan,« ga je tolažil Sergej.

»Tako mi je, kakor bi me davila železna roka, polkovnik! Slabo mi je, kakor bi umiral!«

»Polkovnik?« je vprašal starosta. »Torej tudi višje oficirje pošiljajo zdaj v Sibirijo? Daleč je prišla Rusija!«

»A kaj ste vi?«

»Nihilist?«

»Nekoč profesor na vseučilišču v Moskvi, zdaj politični jetnik, izgnan v Transbajkalijo!«

»O tem zdaj še ne smem govoriti. Vzemita

menilo. Po nekaj vročih poletnih dneh je začel spet padati dež. Ohladilo se je in na beograjskih ulicah so se pojavili ljudje, ki so bili topleje oblečeni. Ljudje so navajali en razlog: vojna na zapadu. Topovi streljajo in razganjajo oblake. Odganjajo jih na drugo stran, zlasti pa proti jugovzhodu, to je proti Balkanu. In tako se vsa vlaga, vsa izparjena voda v severozapadnih in zapadnih delih Evrope spreminja v oblake in nato nad Srednjo Evropo in nad Balkan, se tukaj zlije in povzroča naraščanje rek in poplave. Ljudje temu verjamejo toliko bolj, ker skoro vsi vedo, da v nekaterih krajih naše države še zmerom razganjajo oblake s streljanjem iz možnarjev in z zvonjenjem. Tako razganjajo oblake v Banatu, v Bosni, v Južni Srbiji in na Hrvaškem. Tako jih razganjajo pravoslavci, katoliki in muslimani.

Na vprašanje, ali bo letos še kaj poletja, je rekel profesor Milosavljević iz vremenslovskega zavoda: »Seveda, zakaj bi ga pa ne bilo! Bajka o tem, da streljanje na zapadu povzroča deževje pri nas, je brez vsake znanstvene osnove. To je le plod razdražene domišljije. Dokaz je v tem, da na zapadu

že več dni ni nobenega streljanja, dež pa pri nas vendarle pada, kakor bi padal, če bi na zapadu tudi streljali. Ne, to je nesmiselno. Do deževja in spremenljivosti vremena je prišlo po čisto navadni poti kakor zmerom. Težavno je do podrobnosti natančno pojasniti vzroke, ki so dovedli do dežja, iz preprostega vzroka, ker ne dobivamo vremenskih poročil iz večine Evrope. Da pa dež ni nastal zaradi streljanja na zapadu, je dokaz Madžarska, iz katere dobivamo vremenska poročila in ki je prav na poti, po kateri naj bi prihajali oblaki iz zapada. Tam na Madžarskem vlada lepše vreme kakor pri nas. V glavnem pa se vendar da pojasniti spremenljivo vreme, ki zdaj prevladuje. Hladen zrak, ki prihaja k nam čez Alpe, naletava na segreto zemljo, se dviga, se zgošča in pada v obliki dežja. To je vse. Novo izhlapevanje povzroči nov dež. Le kadar vleče v višinah močan veter, ki ne dovoljuje izliva oblakov, takrat ni dežja. Ko pa ta veter v višini poneha, začne padati dež. Vendar ne bo stalno padal in lepih, vročih dni bo še dosti. Da bi pa oblaki iz zapada prihajali zaradi streljanja, je nesmiselno.

Najsevernejši rudnik zlata ima le letalsko zvezo s svetom

Ze več ko pol leta dovaža teden za tedom posebno letalo zlato iz kraja blizu severnega tečaja državnih kovnici denarja v kanadski pokrajini Ottawa. Visoko na severu na kanadskem ozemlju je bil odprt najsevernejši rudnik zlata na svetu. Tam je zraslo v skalnati pustinji pod imenom Yellowknife moderno rudniško mesto, ki pa ne pozna ne avtomobilov in ne železnice. Edino prometno zvezo s svetom ima z letalom.

Tam blizu je Veliko jezero sužnjev in tam doli živijo Indijanci, imenovani Čipevajani. Šele pred letom je bilo odkrito ležišče zlata, in sicer po zelo nenavadnem naključju. Bivši angleški mornariški oficir Fred Thompson, ki se udejstvuje v Kanadi že dolgo vrsto let kot kopač zlata, je odkril ta izdatna ležišča zlata iz zraka na poletu iz Edmontona v Aklavik. Zaradi motnje v stroju je bil prisiljen spustiti se z letalom nizko in iskal je prostor za prisiljen pristanek. Kljub

nevarnemu položaju je Thompson bistro opazoval okolico in značaj pokrajine. Kot strokovnjak je med skalovjem razpoznal povsem jasno zlatonosno rudnino. Takoj po končanem potovanju se je začel pripravljati na pohod k najdišču zlata. Thompsonu se je posrečilo ležišče zlata najti brez težav in kmalu je postal bogat mož. Kanadska oblastva so mu obljubila podporo za odortje rudnika, in sicer zato, da bi uvedel stalno letalsko progo med Edmontonom in taboriščem zlatokopov. Brez letalske zveze bi najdišča zlata sploh ne mogli izkoriščati. V okolici 350 km ni namreč žive duše in ne nobenega naselja, odkoder bi lahko dobivali življenjske potrebščine. Po šestmesečnih pripravah je dobil najsevernejši rudnik na robu Arktide prometno zvezo s svetom.

Novo rudarsko naselje se povsem razlikuje od taborišč iskalcev zlata v starih časih.

Jack London, ki je opisoval pustolovsko življenje iskalcev zlata, bi bil danes nedvomno zelo razočaran, če bi obiskal Yellowknife. Kjer traja zima skoro vse leto. Ne našel bi tam pustolovcev s pestrimi šali okrog vratov, z nabitimi pištolami ob bokih in s širokokrajnimi klobuki. V Yellowknifu ni niti najskromnejše točilnice, nobenega zabavišča in tudi ne igralnice. Tistih 200 ljudi, ki živi v novem mestu, so trgovci in uslužbenci letalske družbe in uprave rudnika. So to zelo trezni ljudje in žive povsem nepustolovsko življenje. Tam so zaposleni le možje, ki imajo v Edmontonu svoje družine. Vsak izmed njih dobi po pet dni na mesec dopusta, da se lahko doma nekoliko razvedri. Vožnja z letalom imajo zastoj. Vedeti pa moramo, da je Edmonton zelo oddaljen od tega rudnika.

V Yellowknife je prepovedano dovažati alkoholne pijače, orožje in igralne karte. Prepovedani so pa tudi obiski žen. Ker veže Yellowknife s svetom samo letalo, je nadzorstvo nad temi predpisi zelo lahko. Toda prebivalci tega rudniškega kraja imajo vedno dovolj sadja, mleka, čokolade in vsega drugega, kar potrebujejo. Vsak dan jim dovaža življenjske potrebščine letalo. Ne manjka jim tudi raznih brezalkoholnih pijač in časopise stalno prejemajo. Imajo tudi majhen kinematograf, ki je edino zabavišče v tem kraju. Zlato odvažajo vsakih 14 dni. Dva detektiva spremljata pilota. Zlato odpremljajo neposredno državnimi kovnici denarja v Ottawi.

Rudnik so lani septembra slovesno odprli v navzočnosti celega štaba tehnikov in zastopnikov vlade. Ob tej priliki je bila prirejena v novem kraju na robu Arktide slavnostna pojedina, na kateri so gostom postregli z najrazličnejšimi jedmi in slaščicami kakor kje v velemestu. Rudniku v Yellowknifu so dali ime Negus, kar pa nima ničesar skupnega z abesinskim prestolom, temveč izvira ime od kuhanega vina. Ko je namreč Thompsonova družba našla ležišče zlata, si je izčrpana želela kuhanega vina, kar je tudi dobila. To je bila edina alkoholna pijača, použita doslej v tistem kraju, a zdaj se morajo rudarji zadovoljiti s samim čajem, vendar se jim to ne zdi prevelika žrtev.

Iz Edmontona lahko delajo nedeljske izlete z letalom v Yellowknife. Ti izleti nad div-

vidva moj prostor na ležalnici. Ena noč hitro mine!»

»Ne ostanem tu!« je zavpil Ivan. »Ne maram, da bi me zadržalo!«

»Upor ne pomaga nič in še nevaren je. Vdajte se v usodo. Mnogo jih spi tukaj, ki so sprva prav tako govorili.«

»Naj me ubijejo! Ne ostanem tu, ker bi tukaj blaznel!«

V tistem trenutku so se odprla vrata in stražeči kozak je vstopil.

»Mir dajte, kanalje!«

»Kaj? Ti si kanalja, divjak!« je kričal študent ves iz sebe.

Vojak je trenutek strmel od začudenja. Takšne drznosti še ni doživel. Kmalu pa se je spet osvestil.

»Nesramnež!« je zavpil jezen in vzdignil puškino kopito. »Ti se drzneš, žaliti me? Na, tu imaš!«

Toda udarca ni bilo, zakaj Ivan se je bliskovito vrgel na sovražnika in ga prijel za vrat.

»Vsaj eden izmed pomočnikov množestvenih morilcev naj občuti pest preganjalca!«

»Ivan!« ga je posvaril polkovnik. »Kaj počnete! Pustite ga! Ali se hočete uničiti?«

Študent pa je bil tako divji, da ni slišal prijatelja. Čedalje bolj so njegove roke stiskale nasprotnikovo grlo.

Napol zadušen vojak je spustil svojo puško.

Ropot je priklical jetnišničarja, ki je bil na straži v bližnjem hodniku.

Ko je zapazal svojega na pol zadavljenega tovariša ob steni, je zgrabil za meč, da bi ubil upornika.

Tedaj je pristopil polkovnik.

»Dovolite, da ju ločim!«

»Proč, potepuh!« je zakričal jetnišničar razsrjen.

Študent je zdaj pustil kozaka in popadel jetnišničarja. Z nadčloveško močjo ga je vzdignil in ga treščil v steno.

To je bil znak za alarm.

Stražniki na hodnikih so pridrveli na pomoč. Mislili so, da je nastal upor kaznjencev.

Ko so videli svojega nadrejenega na tleh, so stopili z bajoneti proti obema jetnikoma. Nedvomno bi ju bili umorili, če ne bi bil tisti trenutek prišel njihov poveljnik.

Odločen glas je zaklical: »Proč z brožjem! Gorje mu, kdor se zgane!«

Hetman Baunje je bil le napol oblečen priletel z revolverjem v rokah.

Vojaki so na hetmanovo povelje obstali, Ivan pa je izpustil svojega nasprotnika.

»Kaj pomeni to?« je vprašal hetman z mračnim čelom.

Jetnišničar se je ves potolčen vzdignil s tal.

»Ta dva psa sta se uprla,« je besno kričal.

»Kaznovati ju bomo morali za zgled drugim?«

»Molči!« je zaukazal Baunje. »Le starosta naj govori!«

»Prostor je bil poln, vaša milost! Ko oba jetnika nista dobila mest, kjer bi lahko spala, sta protestirala!«

»In straža jima je začela groziti! Ali je tako?«

»Da, vaša milost. S puškinim kopitom!«

»Jetnišničar!« je vzkliknil hetman. »Vi ste bedak! Če je veliki prostor poln, bi bili mo-

rali povesti jetnika v celici ali v bolniško dvorano!«

»Celice so zasedene, gospod poveljnik! Tudi v bolniški dvorani ni prostora!«

»Ali so v bolniški dvorani bolniki?«

»Ne, vojaki!«

»Ven z njimi!« je zakričal hetman ježno.

»Za to predrznost se jim odtegne plača za en mesec, vam pa za ves čas trajanja potif! Ali ste razumeli? Poročaj bom guvernerju o tej reči. Za hudiča, pri meni mora biti red. Ven!«

Nato se je obrnil k polkovniku in študentu ter se delal, kakor bi se bil razburjal nad njima.

»Kar se vaju tiče, bi zaslužila vrv ali pa petdeset udarcev s knuto! Odredbam cara in ruskega pravosodstva se ne smete upirati. Ker pa gre vama hvala, da sem bil tu prišel na sled velikim zlorabam, vama hočem kolikor toliko priznati. To noč bosta v bolniški dvorani, a jutri se bosta za kazen postila 24 ur. Pojdita zdaj!«

Oba jetnika so povedli v bolniško dvorano, ki so jo bili vojaki naglo izpraznili.

Ko sta se oba drugo jutro zbudila, sta našla v širokih žepih svojih kaftanov po eno mesno konzervo in druga živila. Neznana roka jima je bila, ko sta spala, vtaknila v žepa ta živež, da bosta laže prenašala postno kazeno.

Pol ure pozneje so jima na jetnišničnem dvorišču prikovali na nogi usodni verigi dosmrtno obsojenih. Toda obročka sta bila obema zadosti razsežna, da sta si lahko dala vmes obvezi, s čimer sta si onemogočila boleče drgnjenje železa ob meso. (Dalje)

jo kanadsko prirodo so zelo zanimivi. V tem rudniškem kraju ni razburljivih spopadov med rudarji zaradi žensk ali zlata. Tudi zlo-

čincem tu ne cvete pšenica, ker prav prevoz zlata z letalom onemogoča ropanje in tatvine zlata.

Strahoten ples mrličev na morskem dnu

Potapljači, ki so se spuščali na morsko dno v Črno morje kraj Odeše, so splošno govorili, da se na morskem dnu sprehaja smrt. Kdor jo opazi, ji več ne uide. Sklicevali so se na to, da se je pri raznih prilikah tam ponesrečilo že nešteto potapljačev, ne da bi bili mogli ugotoviti vzrok smrti. V resnici je umrlo nenadne smrti nekaj potapljačev in zdravniki niso mogli ugotoviti pravega vzroka njihove smrti.

Pred nekaj leti se je zasilal v Odesi torpedni rušilec. Ko so pa hoteli odpluti in dvigniti sidro, so opazili, da se je zataknilo v morsko dno tako, da ga niso mogli izvleči. Naposled se je veriga odtrgala in sidro je ostalo v morskem blatu. Globina v odeskem pristanišču ni posebno velika in ker je sidro vojne ladje draga reč, so poslali na morsko dno potapljača, da bi sidro dvignil. Potapljač je sidro lahko našel, a ga ni mogel oprostiti. Delo je bilo zelo naporno, ker je blato zelo trdo zaradi dotoka raznih snovi, ki se stekajo z odpadnimi vodami iz tvornic v Odesi. Naposled je potapljač sidro že skoro oprostil in se je zravnil, ker ga je začel boleli skriviljen hrbet. Ogledal se je okrog sebe v presojnem mraku zelene vode in nenadno je začel prestrašen dajati znake, da bi ga izvlekli. Potegnili so ga na ladjo nezavestnega. Zbudil se je iz omedlevice šele čez nekaj ur ob skrbni zdravniški negi. Zelo so bili radovedni, zakaj mu je postalo nenadno slabo. Odgovoril je, da je zagledal na morskem dnu korakajoče mrličev: »Nikdar nisem tega verjel,« je dejal, »ko so tovariši pripovedovali o pohodu mrličev na morskem dnu. Zdaj pa sem jih videl sam. Kri mi je zledenela od groze, ko sem opazil, da je korakala proti meni skupina mrličev. Nekateri so bili oblečeni v navadne obleke, drugi pa so nosili zelo čedne uniforme. Mahali so okrog sebe z rokami in gibali z nogami, kakor da so korakali po ritmu neke pesmi, ki so jo morda peli. Moral sem se rešiti čim prej.«

To pustolovsko zgodbo je čul tudi filmski posnemalec morskih globin kapitan John

Craig. V strahove ni verjel, zdelo pa se mu je, da mora vendar biti nekaj resničnega, kar je povedal potapljač. Sklenil je, da pojasni skrivnost. Skrbno je zbral vse podatke pri potapljačih, preden se je spustil na morsko dno. Dolgo ni mogel najti ničesar drugega kakor le navadno naplavino, ki se nabira v veliki količini na dnu vsakega velikega pristanišča, naposled so pa njegova raziskovanja vendarle rodila uspeh. Nekega dne je tudi on sam srečal mrličev na pohodu, toda namesto da bi pobegnil kakor dotlej vsi drugi potapljači, se je približal čudnemu sprevidu. Prizor je bil v resnici grozen. Natančno tako, kakor je pripovedoval potapljač s torpednega rušilca, so bili nekateri mrličev oblečeni v navadne obleke, drugi pa v pisane uniforme. Vsi so se gibali ter prestavljali noge kakor po koračnici. V popolni tišini na morskem dnu je bil prizor še groznejši. Kapitan Craig je moral zbrati ves pogum, da se je čisto približal čudnim postavam. Najprej je ugotovil, da so se trupla gibala na enem in istem mestu in da se niso pomikala naprej. Videz pohoda je budilo gibanje rok in nog in k temu je mnogo pripomogel tudi strah. Ko je pogledal obleke trupel, je ugotovil, da gre za trupla, ki so bila vržena v morje med rusko revolucijo. Obsojencem so pustili na nogah okove, kakor so jih imeli v ječah. Uteži okov so se pogreznil v blato, trupla pa so se dvignila, ker so se v njih razvili plini. Gibali so jih slabi morskimi tokovi.

Skrivnost so še naposled nekoliko pojasnili zdravniki. Trupla so ostala skoro nespremenjena mnogo let pod vodo zaradi vpliva kemičnih odpadkov tvornic. Dejstvo, da so nekateri potapljači umrli iz neznanega vzroka, je bilo zdaj pojasnjeno. Potapljači, ki so videli ta strašen pohod smrti, so umirali verjetno zaradi tega, ker je živčni pretres vplival nanje toliko škodljivo, ker so ljudje zaradi težkega dela pod visokim pritiskom na morskem dnu zelo neodporni.

Tako je bila povsem preprosto pojasnjena skrivnost morskega dna v odeskem pristanišču.

× Nemško uradno poročilo o uspehih in izgubah v bitki za Francijo. Od 10. maja do premirja je padlo, kolikor je bilo doslej ugotovljeno, 27.074 oficirjev, podoficirjev in vojakov, izginilo jih je 18.384, ranjenih pa je bilo 111.034. Skupne izgube znašajo torej na nemški strani 156.493. V svetovni vojni so znašale nemške izgube leta 1914, na zapadu 638.000. O izgubah nasprotnika ni podatkov. Nemci so ujeli čez 1.900.000 francoskih vojakov, med njimi pet poveljnikov francoskih armad in okrog 29.000 oficirjev. Od 5. junija so dobili celotno oborožitev in opremo za 55 francoskih divizij brez oprave in oborožitve Maginotove črte in ostalih francoskih utrd. Med tem plenom so skoro vse težko topništvo Francije, nepregledne količine vojnega materiala in opreme in polna skladišča. Sovražno letalstvo je izgubilo od 4. junija v letalskih borbah 383, zaradi delovanja protiletalskega topništva 155, na tleh pa je bilo uničenih 239 letal. Dalje je bilo izgubljenih 25 aparatov, za katere se ne ve, ali so bili zbiti v letalskih borbah ali pa z ognjem protiletalskega topništva. Po tem takem je nasprotnik izgubil 729 letal in 26 zapornih balonov.

× 80 odstotkov vsega zlata na svetu ima Amerika. V juniju so prispele v Zedinjene države nove množine zlata v vrednosti ene milijarde štiri milijonov dolarjev. Zdaj imajo Zedinjene države 80 odstotkov vsega zlata na svetu.

× Potopljena angleška ladja, s katero je utonilo nad 600 Nemcev, Italijanov in Angležev. V bližini škotske obale je po angleški vesti neka nemška podmornica torpedirala 15.500tonski potniški parnik »Andora Star«. Parnik se je v nekaj urah potopil. Ladja je bila s približno 1500 Nemci in Italijani in oddelekom angleških vojakov na poti v Kanado. Italijani in Nemci so bili v zadnjem času v Angliji internirani, ker so bili osumljeni sodelovanja z Nemčijo in Italijo. Med potniki je nastal po torpediranju silen poplach, ki je delno povzročil, da je nad 600 ljudi utonilo. Okrog 1000 rešenih potnikov, mornarjev in vojakov so prepeljali v neko škotsko pristanišče.

× Dva nova prekopa med Črnim in Baltičkim morjem. Ruski inženjerji so svoječasno naredili drzne načrte, po katerih bi bilo Črno morje zvezano po dveh prekopih z Baltičkim morjem. Te načrte so tudi že začeli uresničevati. Izkopati nameravajo prekop, ki bi vezal Črno morje z Baltikom preko prekopa Dnjeper—Bug čez Vislo, druga vodna pot med obema morjema pa naj bi šla po prekopu med Dnjeprom in Njemenom. Dela lepo napredujejo.

× Italija brez kave. Od 1. t. m. so v Italiji prepovedali vsako prodajo kave. Količnik je kave na zalogi, je določena samo za vojaštvo in za bolnišnice.

× Bolgarski delavci za Nemčijo. Iz Loma na Dunavu je te dni odplul nemški parnik

»Uranus« proti Dunaju. Z njim je krenilo v Nemčijo okrog 1000 bolgarskih zidarjev, ki jih bodo zaposlili v raznih krajih Nemčije. Pozneje je odpotovala v Nemčijo druga še večja skupina bolgarskih delavcev.

× Prisilno delo za žetev na Madžarskem. Madžarska vlada je izdala uredbo, ki pooblašča krajevna oblastva, da lahko vsako osebo prisilno zaposlijo pri žetvi v okviru službe narodne obrambe. Previški pšenice čez pet metrskih stotov in turščice čez 10 metrskih stotov se morajo obvezno prijavljati in ponuditi v odkup državi.

× Suša na Norveškem. Medtem ko v naših krajih dežuje in se brez dežnika že ne moreš pokazati na cesti, pa poročajo iz norveške prestolnice Osla, da bodo vsi pridelki uničeni, ker vlada silna suša. Najbolj so od suše prizadete notranje pokrajine v zapadni Norveški, kjer bo uničeno vse žito, če ne bo kmalu dežja. Po mnogih krajih ni že od velike noči padla niti kaplja dežja. Nasprotno pa je v vzhodnih delih Norveške huda ponočna slana. V Soulyryenu imajo ponoči po štiri stopinje pod ničlo.

× Zvezde bodo seštel. Harvardsko vseučilišče v Ameriki je sklenilo sešteti zvezde Rimske ceste in druge slabo vidne zvezde. Pri tem si bodo pomagali s posebnim strojem, ki sta ga izumila dva harvardska zvezdoslovca. Na vseučilišču upajo, da bodo zmogli to veliko delo.

× Nemci imajo v najemu rumunske gozdove. Rumunska vlada je pooblastila kmetijskega ministra, da izroči za primerno najemnino izkoriščanje državnih gozdov v nekaterih krajih nalašč za to ustanovljeni nemški lesni družbi. Tudi rumunski verski sklad bo odstopil del svojih gozdov tej družbi. Kakor poročajo nemški listi, bo nova družba na najetem gozdnem področju uredila vzorno gozdno podjetje, pri čemer bo uporabila najnovejša izkustva gozdarstva vede.

× Slepec je z operacijo spregledal. Tudi Turčija ima izvrstne zdravnike. Veliko presečenjen je nedavno zbudila novica, da je bil v carigraski bolnišnici uspešno operiran neki 35letni turški kmet, ki je bil že od rojstva slep. Budak Sukri, kakor je bilo ime temu kmetu, je prišel v carigrasko bolnišnico in prosil zdravnika, naj ga operira, ker upa, da se njegova slepota z operacijo vendar še da odpraviti. Zdravnik, ki je sam dvomil v uspeh, ga je operiral. Na veselo presečenjen obeh je slepec po operaciji res spregledal. Ali si morete misliti, kakšni občutki so navdajali od rojstva slepega človeka, ko je zagledal pred seboj svet, o katerem je vseh 35 let sanjal. Z velikim začudenjem je opazoval okrog sebe razne predmete in ugibal, kakšnemu namenu naj služi ta ali oni, o katerem je slišal prej le govoriti, videl pa ga ni nikdar. Njegovo začudenje priča, da si je kot slepec razne reči predstavljal čisto drugače, kakršne so v resnici.

× Riba z zlatnikom. Nekaj bolgarski ribič pri Burgasu je v želodcu neke ribe našel velik zlatnik. Oddal ga je oblastvom, ki so ugotovila, da gre za več sto let star arabski zlatnik. Morda je prišel zlatnik na Bolgarsko v času, ko so tam vladali Turki. Ribič je dobil zanj prav čedno nagrado.

× Nov vir svetlobe s kovinskimi opilki. Moskovskemu fiziku Arkadijevu se je posrečilo odkriti nov vir svetlobe. Dognal je, da kovinski opilki izžarevajo pod vplivom kratkih radijskih valov posebne vrste svetlobe. Omenjeni učenjak je to svetlobo tudi fotografiral. Pravijo, da bo po zaslugi tega izuma mogoče videti ultra-kratke radijske valove prav tako kakor rentgenske žarke.

× Prasca je ujel na trnek. Zgodilo se je to nekemu ribiču v Moravski Ostravi. Pod svojo vrstico s trnkoma je te dni omenjeni ribič na svojo veliko presenečenje opazil prasca, ki se je boril z valovi, hkratu pa se tudi prizadeval, da bi se rešil trnka, na katerem se je bil po naključju ujel. Ribič je počasi žival zvelkel h kraju in jo rešil iz valov. Pravijo, da zdaj čaka, kdaj se bo oglasil pri njem lastnik prasca in mu seveda dal primerno nagrado.

Pozor na priložene položnice!

Nastopila je druga polovica leta, zato naj zdaj poravnajo naročnino že za drugo polletje vsi, ki že poprej niso storili tega. Kdor še za prvo polletje ni plačal, mora tudi plačati, kar je še dolžan. Ne odlašajte, ker bo pozneje težavnejše plačati, ko se dolg nabere. Položnice imate doma. Kdor jo je izgubil ali pa se mu je pokvarila, naj piše na upravo »Domovine«, da mu pošlje drugo.

Brez denarnih sredstev ne more izhajati noben časopis. Brez denarja bi list ostal prazen papir in še ta se mora plačati, a koliko šele stane, da je list poln zabavnega in poučnega čtiva in opremljen z mnogimi lepimi slikami. Naročnina je malenkostna: 52 številki v letu za 36 dinarjev, za inozemstvo pa 48 dinarjev. Številka vas torej ne velja niti en dinar. Pa se dobi naročnik, ki pravi: Saj še ni konec leta, bom že plačal, in tako pozablja od meseca do meseca. Tako se približa konec leta in »Domovina« še ni plačana. Prosimo Vas, ne posnemajte teh, marveč vsakdo naj plača naročnino takoj. Storil bo le svojo dolžnost.

»Domovina« za naročnike,
naročniki za »Domovino«!

UPRAVA „DOMOVINE“

Velikan, ki se je smejal, da so se tresle šipe

Med državami članicami Zedinjenih držav je bilo prirejeno tekmovanje, kje imajo največjega Američana. Zmagala je država Severna Karolina, ki se lahko ponaša, da je imela med svojimi prebivalci nekega Millea Dardena, ki se je rodil leta 1859. in je bil dolg 2.24 metra, tehtal pa je 440 kilogramov.

Za prevoz tega velikana so morali narediti poseben voz in ga je vanj dvigalo osem mož. V hiši, kjer je Darden stanoval, so morali razširiti okna in vrata ter opremiti stanovanje s posebnim pohištvo. Navadni stoli in postelje so se lomile pod Dardenom. Kako velik je bil ta človek, spoznamo že iz tega, da so se v njegovem suknjiču lahko skrili trije povprečno veliki možje. Darden

je imel živalski tek. Za malo južino je pojedel 18 jajc, kilogram šunke, dva litra bele kave in 40 kosov prepečenca. Zraven je izpil še šest litrov vode.

Ko je štel 23 let, se je preselil v Tennessee, kjer je živel do smrti. Posvetil se je kmetijstvu. Razen tega je vodil še gostilno. Glas je imel tako močan, da so se tresle šipe, ko se je zasmel. Bil je zmerom dobro razpoložen in čeprav se je silno težko premikal zaradi svoje teže in visoke postave, se ni nikdar pritoževal zaradi kakšnih težav. Dočakal je visoko starost. Bil je tudi oženjen, a kar je najzanimivejše, njegova žena je tehtala samo 48 kilogramov.

Človek sili v notranje skrivnosti zemlje

Človek je že skoro čisto raziskal velikanško površino zemlje. V primeri s tem velikanškim delom so njegovi poizkusi, predreti navzgor v ozračje ali navzdol v globino, naravnost skromni. V višino so najvišje prišli profesor Piccard in njegovi posnemalci. Z največjimi napori in stroški so dosegli komaj višino 25.000 m. Če je že ta uspeh malenkosten, tedaj so še skromnejši poizkusi vdiranja v globino.

Med vsemi tisoči različnih rudnikov na svetu je najgloblji neki rudnik zlata v Južni Afriki. V tem rudniku delajo rudarji skoraj v neznojni vročini 2500 m globoko. To je do zdaj največja globina, do katere se je mogel dokopati človek pod zemljo. Ker današnji čas omogoča človeku, da pusti delati stroje namesto sebe, je bilo mogoče s stroji predreti še globlje. V še večje globine je človek vrtal s stroji, ko je iskal sirovi petrolej (nafto). Višek so dosegli seveda v Zedinjenih državah, kjer so na petrolejskem ozemlju v Kaliforniji s svedom dosegli globino 4573 m, preden jim je zemlja začela oddajati svoj tekoči zaklad.

Na morju pa ni bilo mogoče doseči niti toliko kakor na suhem. Medtem ko so navadni potapljači sposobni, da se potopijo v najboljših potapljaških opremljenih do 150 m globoko, je uspelo Američanu Williamu Beebeju, da se je s posebno kroglo, v katero se je dal nepredušno zapreti, spustil v globino 923 m. Mnogo globlje tudi v bodoče človek ne bo mogel priti v morje, saj nastopajo v teh globinah že taki pritiski, da jih izdelek člove-

ških rok ne zdrži več. Z merilnimi napravami pa je človek seveda lahko zmeril najrazličnejše globine morja in našel tudi največjo globino, ki je vzhodno od Japonske. Izmerjena globina znaša 13.500 m in je torej približno za polovico večja od najvišjega vrha Mont Everesta v Himalaji.

Kako malenkostni so ti uspehi, nam najrazločneje pove dejstvo, da nas od površine zemlje do njenega središča loči 6.378.000 m.

Kako malo pomeni proti tej številki 4000 ali 10.000 m, bomo najlažje razumeli, če si mislimo, da je vsa zemlja velika kakor jabolko. Po dozdajšnjih dognanjih znanstvenikov je vse središče zemlje tekoča žareča snov, ki je pokrita s trdo skorjo. Če bi bila vsa zemlja velika kakor jabolko, bi bila njena trdna skorja komaj toliko debela kakor jabolčkova lupina. Najvišji vrh sveta pa bi se na tej lupini videl komaj toliko kakor najdrobnejši prašek, ki bi padel na jabolko.

Naš življenjski prostor

Splitski »Narodni list« objavlja uvodnik pod naslovom »Naš življenjski prostor«. V njem se ogreva za načelo balkanske vzajemnosti in pravi med drugim:

Skupni smoter balkanskih narodov mora biti, da se ves Balkan smatra za enoten življenjski prostor balkanskih, od nekdanj tu strjenih narodov, prostor, ki ga je treba braniti z združenimi silami. Pri tem imajo balkanske slovanske države dolžnost, da ne izgubijo zveze z ostalimi slovanskimi narodi in državami, s katerimi jih vežejo sorodnost krvi in jezika in zgodovinski spomini skupnih borb. Kar se še posebej nas Jugoslovenov tiče, se moramo stalno spominjati, da nam je samo jugoslovenska narodna misel po razpadu Avstroogrske rešila današnje meje, naš ožji življenjski prostor, ker se od enotnega naroda niso mogli in niso smeli trgati posamezni deli. Ali ni tudi danes jasno vsakomur, ki ima oči odprte, da ima za nas Srbe, Hrvate in Slovence jugoslovenska misel isto zaščitno moč kakor v svetovni vojni, ker ji mnogo lažje razbijati državo, razdeljeno na več narodov kakor nacionalno enotno državo. Misel jugoslovenskega edinstva pa seveda ni in ne more biti zapreka, da ne bi se naša država na znotraj tako uredila, da bi bili zadovoljni vsi posamezni deli, ne da bi bilo treba pri tem žrtvovati kaj od tistega, kar nam nalagata naša skupna korist in obramba našega ožjega življenjskega prostora v okviru širšega balkanskega.

Odlašajte v »Domovini«!

Vsem ljubiteljem petja in naših lepih narodnih pesmi priporočamo našo novo

žepno pesmarico slovenskih narodnih pesmi

katero dobite za malenkosten znesek

16 din vezano v platno in

24 din vezano v usnje z zlato obrezo.

Po pošti 1.50 din več.

ZALOŽBA HRAM

Ljubljana, Florjanska 14.

Ali se hočete iznebiti

REVMATIZMA, PROTINA

Natezanje in bodenje po udih in sklepih, zatečeni udje, sključenje rok in nog, natezanje, trganje in bodenje po raznih delih telesa, seveda tudi slabost oči so pogosto posledice revmatizma in protina, ki se morajo odstraniti, sicer bolečine še napredujejo.

NUDIM VAM

zdravilno, sečno kislino raztvorjajoče, prenavljanje in izločevanje pospešujoče

DOMAČE PITNO ZDRAVLJENJE

ki se na umeten način popolnoma prirodno sestavlja iz blagodejnega zdravilnega vreleca, ki ga je dobrotljiva mati naroda poklonila bolnim ljudem. — Pišite mi takoj, pa dobite od mojih, po vseh deželah obstoječih skladišč, popolnoma brezplačno in poštne prosto poučno razpravo. Sami se boste nato prepričali o neškodljivosti tega sredstva in njegovem hitrem delovanju.

Poštna nabiralnica: PANNONIA APOTHEKE, BUDAPEST 72,

Postfach 83. Abt. II. 286.

RADIO

Liubliana

od 14. do 21. julija.

Nedelja, 14. julija: 8: Jutrnji pozdrav. — 8.15: Ruski sekstet. — 9: Napovedi, poročila. 9.45: Verski govor (dr. Ignacij Lenček). — 10: Planquette: Kornevilski zvonovi, opereta (plošče). — 11: Šrnel »Škrjanček«, vmes plošče. — 12.30: Objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 16.30: Pol ure za dijake. — 17: Kmetijska ura: Nekaj o presnem maslu (inž. Erpič Jože). — 17.30: Tamburaški orkester (Karmelj), vmes harmonika solo (Stanko). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Slovanska zavest naših muslimanov (dr. Jorjo Tadić iz Beograda). — 19.40: Objave. 20: Skladbe Igorja Stravinskega (plošče). — 20.30: Koncert slovenske pesmi (Poldka Zupanova, Bogdana Stritarjeva, Andrej Jarc, Roman Petrovič in radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Za veselje in za ples (plošče).

Ponedeljek, 15. julija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Za boljšo voljo (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Srbski polki v ruski vojski (dr. Aleksander Solovjev). 19.40: Objave. — 20.10: Stari štajerski gradovi (prof. Leon Pettauer). — 20.30: Koncert (Filip Bernard — flavta in radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. 22.15: Vsakemu nekaj (plošče).

Torek, 16. julija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Bolgari pojo in igrajo (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Radijski orkester. — 14: Poročila. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Zagrebško življenje — reportaža (Kosta Domazetović iz Zagreba). — 19.40: Objave. — 20: Deset minut zabave. — 20.10: Psihološka struktura mase (dr. Hrovat Emil). — 20.30: Pevski in orkestralni koncert (Milica Polajnarjeva, Andrej Jarc in radijski orkester). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Fantje na vasi.

Sreda, 17. julija: 7: Jutrnji pozdrav. 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Svicarske pesmi in plesi (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Slavni orkestri in dirigenti (plošče). — 14: Poročila. — 18.30: Mladinska ura: O letalski šoli na Blokah. (Janko Colnar). — 18.45: Citraške točke (plošče). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Demir Hisar in Pelagonija (Miovanović iz Beograda). — 19.40: Objave. — 20.10: Gorje kot letovišče (Ivan Dodič). — 20.30: Violinski koncert (Miran Viher, pri klavirju prof. Lipovšek). — 21.15: Kmečki trio. — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Samospevi Bogdane Stritarjeve ob spremljevanju kitare (St. Prek).

Četrtek, 18. julija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.15: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Iz Mozartovega carstva (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Harmoniko bo igral Ivo Podobnikar. — 14: Poročila. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Železarska industrija v Sloveniji — njena zgodovina in sedanje stanje (Drago Potočnik iz Ljubljane). — 19.40: Objave. — 20: Deset minut zabave. — 20.10: Slovenščina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič). — 20.30: Pevski zbor »Sloga«. — 21.15: Reproduciran koncert simfonične glasbe.

Petek, 19. julija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Naše veselje (plošče). — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Magistrov trio. — 14: Poročila. — 14.10: Turistični tedenski

pregled. — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Glasbene vezi ilirskih preporoditeljev s Srbi (Antun Dobronić iz Zagreba). — 19.40: Objave. — 20: Deset minut za planince. — 20.10: Vzgoja doraščajoče mladine (Marija Kovačeva). — 20.30: Trio za rogove (Zupančič, Pokorn, Ramovš). —

Sobota, 20. julija: 7: Jutrnji pozdrav. — 7.05: Napovedi, poročila. — 7.15: Pisan venček veselih zvokov (plošče). — 12: Za ploščo plošča naj hiti! — 12.30: Poročila, objave. — 13: Napovedi. — 13.02: Za ploščo plošča naj hiti! — 14: Poročila. — 17: Otroška ura (vodila bo Manica Komanova). — 17.30: Vesel drobiž (plošče). — 17.50: Pregled sporeda. — 18: Harmonika solo (Edvard Kovač). 18.40: Brežice (prof. dr. Viktor Tiller). — 19: Napovedi, poročila. — 19.20: Nacionalna ura: Predavanje inspekcije narodne obrambe. — 19.40: Objave. — 20: Zunanjepolitični pregled (dr. Alojzij Kuhar). — 20.30: Vomberger: Turistovski večer (vodil bo inž. Ivan Pengov, izvajali pa člani radijske igralske družine). — 22: Napovedi, poročila. — 22.15: Cimermanov kvartet.

MALI OGLASI

Naslovi inserentov oglasov s šiframi ostanejo strogo tajni

KUMNO

kupuje po najboljši ceni Jos. Jagodič, Celje, trgovina s specerijo in železnino, Gubčeva ulica-Glavni trg.

TAKOJ SE ODDASTA DVE SOBI

za samce. Čirčiče 79 pri Kranju.

AKO POTREBUJETE POSOJILO,

ne odlagajte, temveč se oglasite čimprej pri zastopstvu hranil. posojila »Moj dom«, Maribor, Aleksandrova cesta 55. Priložite znamko za 3 din za odgovor!

ODDA

se v najem znana gostilna »Branibor« v Celju na Kralja Petra cesti. Vsa pojasnila daje Kmetijska družba, r. z. z. o. z. v Ljubljani, Novi trg 3.

STALNO IN DOBRO SLUŽBO DOBI

takoj zdrav, krepak in pošten 16 do 18 let star fant, ki ima veselje do dela in trgovine. Najrajši od kmečkih poštenih staršev z dobrim šolskim spričevalom. Naslov pove oglašni oddelek »Domovine«.

PRODAM PRVOVRSTNO POSESTVO

s travniki, njivami, in gozdovi 5 km od Ptujja. Druga pojasnila daje sam lastnik Janez Cimerman, Pacinje, p. Moškanjci pri Ptujju.

OSAMLJENA MLADENKA

dvignite pismo v upravi »Domovine«.

NOV REDILNI PRAŠEK

»REDIN« za prašiče. — Vsak kmetovalec si lahko hitro in z majhnimi stroški zredi svoje prašiče. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav.

6 din, po pošti 18 din, 3 zav. po pošti 30 din, 4 zav. po pošti 36 din. Mnogo zahvalnih pisem. Prodaja drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul.

MOŠTOVA ESENCA „MOSTIN“

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z najhujšimi stroški pripravi izborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekl. za 150 litrov din 20.—, po pošti din 40.—, 2 steklenici po pošti din 65.—, 3 steklenice po pošti din 85.—.

Pazite, pravi »Redine« in »Mostine« se dobi samo z gornjo sliko in ga prodaja za kranjski del Slovenije drogerija KANC, Ljubljana, Židovska ul. 1 a. Za štajerski del Slovenije in Prekmurje pa samo drogerija KANC, Maribor, Gosposka ulica 34.

MEINEL HEROLD MARIBOR 104

SAMU Din 98.—

63719 Po ceni in dobra zapestna ura Shock Proof, lepo kromirano ohišje s svetlečimi številkami in kazalcem. Din 98.—

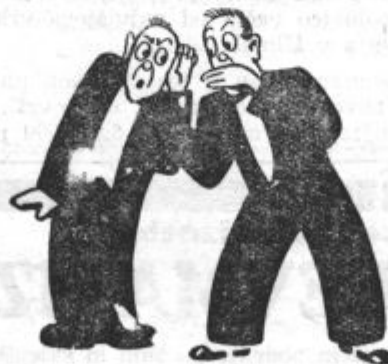
63796 Ista z anker kolesjem na kamne tekoča s sekundnim kazalcem. Din 185.—

63710 Ista s prima anker kolesjem na 15 kamnov s sekundnim kazalcem. Din 260.—

Zahtevajte cenik, zastoj in poštne prosto.

H. SUTTNER, Ljubljana 6

Lastna protokolirana tovarna ur v Švic.

NAJLEPŠE ČTIVO!

Ravljien: **Zgodbe brez groze**
Klabund: **Pjotr-Rasputin**
Ravljien: **Črna vojna**
Thompson: **Sivko**
Majerjeva: **Rudarska balada**

Broširana knjiga: din 10.—
Vezana knjiga: din 15.—

ZALOŽBA „CESTA“ LJUBLJANA
KNAFLJEVA ULICA 5